

"Credința Adventă în SĂRMAȘU"

Istoria Misionară a Bisericii Creștine Adventiste de Ziua a 7-a, a Comunității Sărmașu - Mare între anii 1906~1909-2006

2006

Hegyi Árpád-Gedeon

Recomandare

Cartea de față a fost redactată cu ocazia jubileelor suprapuse din cadrul Bisericii Creștine Adventiste de Ziua a 7-a din localitatea Sărmașu:

- a) Aniversarea a aproape 100 de ani de la prima apariție pe meleagurile Sărmașului a evangheliștilor adventiști, în jurul anilor 1906-1909.*
- b) Aniversarea a 90 de ani de la organizarea primului cor al bisericii.*
- c) Aniversarea a 80 de ani de la inaugurarea primei biserici de la Sărmaș.*
- d) Aniversarea a 60 ani de la reorganizarea cântatului în comun prin acompaniament cu instrumente de claviatură, schimbându-se practica conducătorului de muzică.*
- e) Inaugurarea noii case de rugăciune, planificată pentru toamna anului 2006.*

Autorul

GÂNDURI CU PRIVIRE LA ISTORIA MISIONARĂ A BISERICII ADVENTISTE DIN SĂRMAȘU – MARE

Historia est magistra vitae – istoria este profesorul vieții. Acest lucru îl știau deja și romanii antici, iar adevărul are această proprietate ciudată și anume că și după trecerea timpului rămâne tot adevăr. Oare astăzi ne învață ceva istoria? În ritmul rapid al vieții noastre, când tot mai mulți se gândesc la faptul că trecutul este bun de uitat, pentru că și așa găsim foarte multe lucruri negative, întrebarea rămâne tot mai stringentă. Omul zilelor noastre crede că trecutul este în spatele nostru. Greșește. Trecutul este sub picioarele noastre, iar noi stăm pe această temelie. Dacă trecutul nu ar fi nici noi nu am fi. De aceea, trecutul nu trebuie șters, ci trebuie să fie un izvor de învățatură pentru noi. Dar în ce fel?

Deseori ne gândim la faptul că viitorul este în fața noastră iar trecutul în spatele nostru. Omul vremurilor biblice nu gândea astfel. El stătea invers pe terenul timpului. Nu visa la viitor, ci pe baza învățăturilor din trecut, dorea să decidă corect în prezent. Numai astfel poate deveni din nou istoria învățătorul vieții. Aceasta nu înseamnă că visăm la curcubeul înfrumusețător al trecutului, ci înseamnă că trecutul are o funcție de autocritică, care ne face cu adevărat oameni. De acesta aparține nu doar binele, ci și experiențele rele, nu doar rezultatele date de Dumnezeu ci chiar și eșecurile avute, și greutățile care mai așteaptă să fie biruite. Pentru că și înaintașii noștri erau oameni păcătoși, cu greșeli. Dar nu ei au biruit, ci asupra lor a învins Cuvântul lui Dumnezeu, care este asemenea unei săbii cu două tăișuri.

Istoria unei comunități are în cadrul bisericii funcția de auto-critică a trupului lui Hristos. Dacă dorește să devină cu adevărat de folos, atunci istoria nu trebuie să fie un imn despre trecut, ci un studiu al Harului și a judecății dumnezeiești la bine și la rău. Adevărata istorie nu se scrie pe hârtie, ci se recompune din nou și din nou în noi. Speranța mea este ca și această carte să pornească în comunitatea Sărmașu-Mare un curs de studiu sănătos. Trecutul nu trebuie criticat, nici laudat, ci trebuie să ne oprim în fața lui Dumnezeu cu mulțumire. Această biserică și fiecare membru al acesteia poate să-I mulțumească pentru existența sa. El ne-a acceptat pe noi și a acționat în viețile noastre. Și noi va trebui să învățăm atât din istoria noastră, cât și de la Marele nostru Învățător, să ne acceptăm în așa fel ca rezultatele bune comune să se întărească și să fie evidențiat răul pe care este necesar să-l combatem.

Creștinul de astăzi sau crede că lumea a început cu el, sau este foarte nemulțumit de prezentul neplăcut. Ambele extreme au o greșală comună. Nu văd până la Dumnezeu, care este în adâncul tuturor lucrurilor noastre. Permite și greșelile noastre, chiar dacă nu le vrea, pentru că știe că avem nevoie de ele, pentru a învăța că numai prin El putem fi biruitori. În viața omului credincios poate fi și bine și rău dar la voia întâmplării nu se întâmplă nimic. De aceea, un bun istoric caută întotdeauna motivul. Motivele trec dincolo de posibilitățile noastre pământești, de aceea ne încurajează și ne stimulează la o lucrare exactă și amănunțită. Dumnezeu ne-a pus ispravnici ai Săi, și Lui Îi suntem datornici.

Doar atunci Biserica este trupul lui Hristos dacă trăiește în comunitatea locală. Nu sistemul ierarhic al organizației bisericești face biserica să devină biserică, ci comunitatea de credincioși vii și activi, între care se naște iubirea lui Hristos. Organizația bisericii este doar o haină pe corp. Acesta se uzează, are nevoie de reînnoiri, pentru că doar astfel poate să-și îndeplinească menirea. Astfel, și comunitatea din Sărmașu-Mare este parte a acestui corp. Se poate vindeca și se poate îmbolnăvi. Nu este pentru sine și nici pentru membrii săi, ci pentru slujire. Noi, creștinii de pe acest pământ, suntem oamenii care trăim pentru ceilalți. Existența noastră este prelungire de Dumnezeu pentru a le sluji altora. Scrisoarea profetului Ieremia trimisă către Babilonieni ne este adresată și nouă: „Urmăriți binele cetății.” (Ieremia 29:7) Comunitatea și-a ajuns scopul dacă orașul unde trăiți va simți roștul credinței voastre. Trebuie să fiți oameni mai buni, mai devotați lui Hristos, pentru că biserica voastră de aceea a fost ocrotită de Dumnezeu 80 de ani, iar credința adventă aproape 100 de ani, pentru că aveți de lucru pentru oamenii din orașul vostru.

Și istoria voastră este un învățător al vieții. Să vă învețe statornicie credința, speranța și dragostea pionierilor voștri. Creșteți în dragoste, și întăriți-vă în chemarea voastră. Nu încercați să le copiați pe cele vechi, ci păstrați învățăturile trecutului; astfel, plecați zilnic din nou, pentru ca Dumnezeu să vă poată folosi în via sa. Fiți tari în credință, deschiși în dragostea frățească, și statornici în speranța revenirii. Doar atunci trebuie să ne temem de viitor, dacă uităm de acel drum pe care ne-a călăuzit Dumnezeu. Istoria ne învață să nu fim elevi slabi, pentru ca acea zi când Domnul nostru va reveni să nu ne găsească nepregătiți.

Dr. Szigeti Jenő
Profesor universitar

INTRODUCERE

Stimate cititor, cartea de față este lucrarea mea de licență pregătită la Seminarul Teologic Adventist de Ziua a 7-a din Budapesta, susținută în anul 1993. Tema acesteia a fost dintotdeauna un mare interes pentru mine, și din fragedă tinerețe ascultam cu mare atenție povestirile celor mai în vârstă despre vremurile trecute.

A fost destul de complicat să se traseze linia istoriei Comunității Adventiste din Sărmașu-Mare, pentru că resursele scrise – procese verbale – sunt foarte puține rămase. Colecția și lucrarea de față am reușit s-o finalizez în urma unei lucrări de cercetare de mai bine de un an. În principal, am mers pe linia lucrării de vestire a Evangheliei Veșnice, și roadele lucrării misionare, fiind un istoric al lucrării în câmpia Sărmașului. Am o colecție de cca. 200 poze, din care câteva le-am selectat și pentru această carte.

Pe parcursul istoriei, Dumnezeu întotdeauna a călăuzit pe poporul Său, purtându-i de grijă, iar acest lucru a fost de experimentat și în Comunitatea din Sărmașu-Mare. Acum, după ce am reușit să cunosc mai multe biserici din țară, îndrăznesc să spun că spiritul misionar al comunității și acel sentiment al trimiterii și al chemării în lucrare care s-a manifestat pe parcursul istoriei Bisericii locale. Sărmașu, este un fenomen aparte. Vă doresc, iubiți cititori, ca experiențele negative, care au fost obstacole ale bisericii, să fie spre învățătura noastră, iar experiențele pozitive, pline de binecuvântări și fericire, care sunt alese în prezentarea de față, să ne fie spre creștere și întărire în speranța așteptării celei de-a doua veniri a Domnului nostru Isus Hristos.

Partea I.

PRIMELE DATE DESPRE SĂRMAȘU – MARE

În comună au trăit de-a lungul secolelor mai multe naționalități, dar majoritatea au fost români și maghiari.

Într-un document care datează încă din 1438, există în paralel denumirea de “*Sarmas-Hungaricalis*” și “*Sarmas-Walahalis*”¹. Și aceasta demonstrează existența ambelor naționalități.

Primele documente care atestă existența așezării sunt încă din 10 aprilie 1329, când aceasta apare menționată ca fiind proprietatea împăratului Robert Carol. Aici apare denumirea de “*Terra navilium de Suuc Sarmas vocata*”.

Înainte de 1859 a fost o perioadă când Sărmașul a fost un centru important, deoarece în cadrul județului Cluj de atunci a îndeplinit și funcția de „Plasă” cuprinzând nu mai puțin de 11 comune.²

Perioada colonizării localității Sărmașu Mare

În Sărmaș trăiau cele două naționalități, română și maghiară. În acest răstimp, maghiarimea, încet dar sigur, a devenit minoritate, stabilindu-se doar câteva familii în localitate, iar mortalitatea a fost mai pronunțată decât natalitatea. Românii, neavând drepturi, erau preferații nobilimii maghiare în defavoarea iobagilor unguri cărora le trebuiau asigurate mai multe drepturi. Astfel, mai multe familii de români au găsit un adăpost pentru familiile lor pe aceste moșii. Ei au fost o forță de muncă ieftină. În felul acesta, la mijlocul secolului XIX, românii au devenit majoritari. Acești oameni se mulțumeau și cu puțin pentru traiul lor. În „Monografia Bisericii Ortodoxe Române din Sărmașu”, scrisă de preotul Ioan Sarlea, citim: „Acești oameni, în ciuda faptului că produceau grâu – lucrând pământul în arendă – aveau ca hrană principală mămăliga. Doar de sărbători mâncau pâine.” Ei trăiau în case mici de pământ, ce erau săpate în pământ.

Între timp, moșia familiei Suuc a trecut în mâinile unui grof, Teleky, și a familiei lui. În acest timp, un alt moșier cu numele de Bethlen András a propus parlamentului de la Budapesta ca din tezaurul pentru colonizări să se plătească moșierului Teleky Sándor acest teritoriu al Sărmașului și să fie aduși colonizați din alte locuri ale Ungariei și Transilvaniei, cu gândul ca această localitate să fie un centru agricol important în inima Câmpiei Transilvaniei. În 1894 s-a aprobat în Parlament acest proiect de colonizare, care cuprindea pe lângă Sărmașu încă 16 localități.

¹ A se vedea: Csánki Deszö MAGYARORSZÁG TÖRTÉNELM FÖLDRAJZA A HUNYADIÁK KORÁBAN (Geografia Istorică a Ungariei în timpul Corvinilor)-vol5 pag.399 – Budapesta,1913

² Prof. Condurache Aurel, „STUDIUL MONOGRAFIC ASUPRA COMUNEI SĂRMAȘU” Județul Mureș, lucrare din 1976 la pag. 29.

În ciuda faptului că grof Teleki Sándor era de religie romano-catolică, a vândut teritoriu cu mențiunea că numai creștini reformați să fie colonizați pe fosta sa moșie³. Mai mult decât atât, s-a hotărât că toți coloniștii să fie din aceeași zonă geografică, pentru ca portul lor național, dialectul și obiceiurile lor să nu fie prea diferite. Dar această idee s-a dovedit inefficientă nu peste mult timp după colonizare. Așadar, în 1894-1895 au sosit 127 de familii din județul Veszprem, Ungaria, ei fiind primii coloniști.

Pentru a putea da un cadru cultural și religios adecvat, s-a început construcția bisericii evanghelico-reformate, conform stilului așezării de unde au venit. Iată de ce acest stil de construcție nu mai există în Transilvania. La 19 noiembrie 1903 a fost inaugurată noua biserică reformată din Sărmașu, care și astăzi este funcțională.

Coloniștii veniți au primit 20 de iugăre de pământ, al cărui preț trebuia rambursat în 30 de ani, în rate semestriale. Deși contractul de coloniști le interzicea acesta, coloniștii au început să dea în arendă pământurile către vechii iobagi români, care până atunci lucrau moșiile nobilimii, ale cărora erau pământurile pe care le-au primit noii coloniști. Noua societate a început să se formeze încet, dar în anul 1896 o grindină puternică a distrus recolta. Oamenii s-au speriat, și de frica neputinței de rambursare a creditelor au plecat. Din cele 127 de familii venite în anii 1894-1895, doar 46 au mai rămas la Sărmașu⁴.

După această plecare masivă, a fost organizată o altă colonizare din zone mai apropiate, tot cu condiția să fie reformați. Între anii 1898-1901, un număr de 106 familii au fost colonizate, marea majoritate din județul Mureș-Turda.

Încet, încet, viața economică a demarat. Acest început a fost favorizat și de stația de cale ferată, înființată în 1898, iar mai apoi prin organizarea pieței săptămânale și prin organizarea poliției locale.

Pe acest fundal social protestant, nou, încă neomogenizat, a apărut și a început să se dezvolte adventismul în localitatea Sărmașu între localnicii coloniști.

Contextul cultural și religios în care s-a dezvoltat adventismul din Sărmașu-Mare

Din cele menționate anterior se poate observa că localitatea Sărmașu nu avea tradiții culturale înrădăcinate, așa cum au alte localități. Acest conglomerat din diferite zone adunate aici nu a reușit formarea unei tradiții culturale puternice.

Un lucru interesant ar fi descrierea relațiilor dintre cei veniți din ținuturile Ungariei și cei din Transilvania. Aceste grupări diferite din punct de vedere cultural se desconsiderau reciproc. Cu trecerea timpului, această așezare, s-a format și din punct de vedere cultural. Așadar, acest fundal cultural a fost propice pentru

³ Darányi Ignác megbízásából írta Lovas Sándor: „A LEGÚJABB ÁLLAMI TELEPÍTÉSEK MAGYARORSZÁGON” (Cele mai noi colonizări de stat din Ungaria), 1898, Budapesta

⁴ idem

dezvoltarea adventismului, fiindcă comuna nu avea tradiții culturale puternic înrădăcinate.

După cum am putut observa, până la sfârșitul secolului al XIX-lea, în Sărmașu erau două religii dominante între români: greco-catolici și între maghiari evanghelic-reformați, adică Calvinști și Luterani. Evanghelicii au fost contopiți cu reformații fiind de aceeași naționalitate și având religii cu liturgică asemănătoare.⁵ De la începuturi, cei care au primit adevărul advent au fost reformați. Doar cu trecerea timpului s-au alăturat bisericii adventiste din localitate și români, în majoritate dintre cei nou-veniți în localitate.

În concluzie, adventismul a găsit un loc potrivit în privința dezvoltării lui rapide, în raport cu alte localități, unde credința adventă a ajuns cu mulți ani mai devreme.

⁵ Spusele preotului reformat Hermán János

Partea a II-a

ÎNCEPUTURILE MIȘCĂRII ADVENTE ÎN ARDEAL.

Începuturile adventismului în localitățile Viștea, Sic și Vaida –Cămăraș

În timpul cât Sărmașul se dezvolta din punct de vedere numeric, concomitent Duhul Sfânt a lucrat într-un chip minunat atât în localitate cât și în întreaga Europă. În 1890 a venit misionarul adventist L.R. Conradi cu întreita solie îngerească în Cluj și în împrejurimile lui. În această primă călătorie a avut dorința să-i viziteze pe sabatarienii transilvăneni care mai rămăseseră în Beziadul Nou. Călătoria nu a rămas fără succes: în data de 10 mai 1890 l-a întâlnit pe ultimul păzitor al Sabatului, Szallos József, din Beziadul Nou.⁶ Mai târziu, Szallos a fost vizitat și de J.F. Huenergardt, purtând cu el un dialog de câteva ore.⁷

În 1892 pastorul Conradi s-a întâlnit cu Rotmaier Joan, prin profesorul universitar Kocács, de-la seminarului reformat, unde l-a dus pe cel din urma să-i traducă din germană. Mai târziu, familia Rottmaier a cunoscut credința adventă și au devenit întemeietorii bisericii adventiste din Cluj, părăsind credința baptistă, dar lucrând mai departe la Societatea Biblică Britanică.⁸

În 21 august 1898 a sosit în Ungaria și Transilvania pastorul J.F. Huenergardt, trimis ca evanghelist de către Conferința Generală. El l-a căutat la Cluj pe Rottmaier Johann – care era deja membru al bisericii din 1895 – și a început însușirea cunoașterii limbii maghiare. Într-un an și jumate a învățat-o atât de bine, încât a reușit să țină prima sa predică în această limbă.⁹ În acest fel J.F. Huenergardt și-a început activitatea plină de roade în Transilvania.

În 1901 a călătorit cu Evanghelia veșnică și la Sic, unde în 1903 au apărut și primele șase roade care au primit botezul biblic, urmat apoi de localitatea Viștea, unde era deja un membru pe numele de Kovács. Concomitent, este de remarcat un alt început al mișcării advente, de care se leagă oarecum dezvoltarea adventismului în Sărmașu.

În anul 1906 sosește la Vaida Cămăraș un colportor din Viștea, cu numele de Nagy György, lucrarea căruia a fost continuată de un tânăr pastor misionar–

⁶ - A se vedea: W. Backer THE SABATARIANS OF HUNGARY. Vol. II pag 466-493 - 1890

⁷ - A se vedea: Dr. Szigeti Jenő – A H.N.A.E.M. Története (Istoria Bisericii A.Z.S. din Ungaria – pag 41-42)

⁸ - IDEM pag. 44

⁹ - A se vedea: Dr. Szigeti Jenő A.H.N.A.E.M. Története (Istoria Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea), pag 45

Kessel Friedrich. În urma activității sale, în 1907 au încheiat legământ cu Domnul primele 7 suflete.¹⁰

În concluzie, începutul mișcării advente din Sărmașu se leagă de aceste trei comunități: Sic, Viștea și Vaida Cămăraș.

MIȘCAREA ADVENTĂ AJUNGE ÎN LOCALITATEA SĂRMAȘU (1909-1914)

Primii misionari și primele roade

În revista “Evanghéliumi Munkás” (Lucrătorul Evangheliei) din 1910, colportorul Bálint Ferencz menționează câteva lucruri interesante. Printre altele, amintește faptul că în fostul județ Mureș-Turda a întâlnit foarte multe persoane interesate de adevăr. Vorbindu-le din Scripturi, a remarcat în ei prețuirea lor față de Legea lui Dumnezeu, transmisă prin cele 10 porunci. Atât de important considerau decalogul încât, înainte de culcare, puneau copii să recite acesta. După o scurtă discuție cu ei pe marginea poruncii a patra, aceștia erau dispuși să sărbătorească ziua Domnului. De asemenea, și în Sărmașu, printre cei colonizați, erau astfel de oameni. Aceștia fiind reformați, erau foarte zeloși din punct de vedere religios. Erau numiți de ceilalți “cei cu Biblia”.

Au mai fost adventiști în trecere prin Sărmașu, chiar și colportori, dar nu s-au legat relații. În privința unor relații de continuitate am putea aminti vizita colportorului Nagy György de la Viștea din județul Cluj, împreună cu ajutorul său Balint Ferencz jun. de la Viștea. În luna noiembrie din 1909, acest colportor, Bálint Ferencz, s-a întors din nou la Sărmașu-Mare, de data asta ca și colportor autorizat, aducând și el un alt coleg care-l ajuta, pe tânărul Gáldi János, care era cu un an mai mic decât el, având 18 ani. Au început cutreierarea așezării, mergând din casă în casă, oferindu-le oamenilor literatură adventă. De data aceasta au legat câteva relații și au găsit un mic grup de interes în cadrul unei întâlniri de petreceri casnice. De aceea, considerăm că instaurarea credinței advente la Sărmașu-Mare a avut loc în anul 1909, dată despre care primii adventiști ne-au lăsat mărturii scrise și verbale¹¹.

Atunci, primii adventiști au luat legătura cu cei cărora le plăcea să studieze Biblia. Printre aceștia erau: Vitáris István, Vitáris András, viitoarea soție a lui Gálfı Domokos, Lukács András, Kiss Jozsef, Tökes János și alții. Printre cărțile oferite de acei colportori se aflau și cele intitulate: „Ne apropiem de zilele sfârșitului”, “Hristos și Sabatul”, “Ziua de odihnă a Noului Testament” și unele reviste editate de biserică. Acești oameni se adunau în continuare seară de seară pentru a studia Biblia. Printre ei se afla și Tökes Lajos, primarul localității.

¹⁰ - A se vedea: CARTEA DE AUR A COMUNITĂȚII VAIDA CĂMĂRAȘ – 1979, pastor Moldovan Vilmos

¹¹ Notițele fr. Gálfı Márton despre începuturile mișcării Advente în Sărmaș, notat în 04.06.1926. Vezi în anexe (sunt în lb. maghiară)

Când a vizitat de prima dată localitatea Sărmașu-Mare, Bálint Ferencz a fost cazat la familia Vitáris, unde a primit găzduire pentru mai mult timp. Seară de seară, se adunau pentru a studia Biblia 10-15 persoane. Ei au fost de acord cu principiile Scripturii, dar în privința Spiritului Profetic aveau rețineri. Încet dar sigur, Duhul Sfânt i-a condus într-un mod uimitor pe acești oameni în cunoașterea adevărului.¹² De la Sărmaș au continuat drumul spre Tușin, unde nu au primit găzduire decât într-o cocină. Apa din curte a înghețat seara, așa de frig era, „dar dacă Isus s-a mulțumit cu o iesel, și noi trebuie să acceptăm aceste condiții”, ziceau ei.¹³ Despre colaborarea celor doi tineri, Nagy György și jun.Bálint Ferencz, găsim documente scrise și în revista „Lucrătorul Evangheliei” din lb. maghiară, unde scrie că: „*De pe meleagurile din jurul Brașovului, unde au activat de ultima dată cu mare succes în distribuirea literaturii, s-au mutat spre Târgu-Mureș și împrejurimi, unde pe moment activează cu multă binecuvântare*”¹⁴ Revista apărută în februarie dă raport despre lunile premergătoare, decembrie sau chiar noiembrie. În această perioadă au ajuns și pe la Sărmașu-Mare.

La Sărmașu-Mare în continuare se întâlneau în serile de iarnă consătenii pe la case, unde mai citeau și din cărți religioase. Dintre cele citite, cartea intitulată „A doua venire glorioasă a lui Hristos” a avut cel mai mare efect asupra lor. Au devenit atenți mai ales la învățăturile Bibliei referitoare la ultimele zile, în contextul cărora, când venirea lui Hristos se apropie, „*Evanghelia aceasta a împărăției va fi propovăduită în toată lumea, ca să slujească de mărturie tuturor neamurilor. Atunci va veni sfârșitul.*”¹⁵ Și au ajuns la un numitor comun în ideea că atunci vor veni propovăduitori care vor vesti venirea lui Hristos. Dar aceștia încă nu trecuseră pe la ei. Au luat aminte și la adevărul despre Sabat, ziua a 7-a ca zi de odihnă, și au început să serbeze în modul lor, cum obișnuiau și duminica. Inimile lor fuseseră pregătite pentru adevăr, fără să ia însă vreo decizie, deoarece ei așteptau vestitorii Evangheliei ca semn pentru apropiata revenire a lui Isus Hristos.

Lucrarea aduce roade la Sărmașu-Mare - 1909

Văzând interesul deosebit al oamenilor față de adevăr, colportorii l-au îndrumat spre Sărmașu-Mare pe pastoral călător Wagner Adolf. Acesta a venit însoțit de colportorul Bálint Ferencz și de sora Fülöp Judith, care era traducătoarea dânsului din germană în maghiară. Ei au fost găzduiți de Vitáris István, care a arătat un mare interes față de adevăr. El serba deja și Sabatul.

În decembrie 1909, într-o seară de iarnă, într-o zi de joi, 20 de suflete ascultau cuvintele Scripturii ridicând o serie de întrebări, ca de exemplu: Ce înseamnă nr. 666? După ce pastorul Wagner s-a convins că toți ascultătorii sunt de religie reformată, a început explicația cu chipul din Daniel cap. 2. Și a continuat cu

¹² Jun.Nagy Béla, din amintirile lui Galdi János.

¹³ idem

¹⁴ (Lucrătorul Evangheliei) Evanghéliumi munkás, Bp. 10. febr. 1910, I nr, pg.4-5.

¹⁵ Matei 24:14

Daniel cap. 7. Apoi a vorbit despre revenirea lui Isus Hristos, despre Lege și Sabat. Acești oameni, auzind explicarea Scripturii și văzând mult-așteptații soli trimiși de Dumnezeu, au fost foarte entuziasmați. Cu această ocazie au fost prezentați familia Vitáris Lajos, Kiss Jozsef, Nagy Lajos, Gálfi Mihály, Molnár Ferencz, Szász Sándorné, Gálfi Anna, Tökés și alții. Întrunirile au continuat vineri seara și sâmbăta, iar numărul ascultătorilor s-a înmulțit.

Autoritățile erau atente la tot feluri de întruniri, și sâmbăta au intrat peste ei. La această adunare a fost prezent și primarul comunei, Tökés Lajos, care stătea chiar lângă ușă. Când l-au observat, i-au făcut semn să plece. Fratele Wagner și sora Fülöp au fost escortați la Cluj, unde după legitimare au fost lăsați liberi, deoarece dețineau legitimații de misionar. Cei din Sârmașu au fost pedepsiți cu o zi de lucru la prefect. Fiind perioada dinaintea Crăciunului, au fost siliți să prelucreze carnea de porc, cu intenția de a-i umili. Au început și alte umiliri. Toți cei care au participat la aceste adunări au fost batjocoriți de locuitorii comunei, dar ei se încredeau puternic în făgăduința ocrotitoare a Domnului: “...*Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului.*” (Matei 28:20)

Se presupune că în primăvara anului 1905, s-a botezat Mártonosi Péter. În jurul anului 1907, după ce a avut loc botezul acestui frate, el și-a schimbat domiciliul de la Cătina la Sârmașu, unde a lucrat ca pantofar, fără să se știe despre el că este adventist, până când s-a organizat prima comunitate. Acest bărbat a fost un membru foarte sincer, uneori naiv de sincer.¹⁶

Pastorul Wagner a mai făcut câteva vizite în Sârmașu. În urma acestor vizite, mai mulți ascultători au început să sărbătorească Sabatul, n-au mai consumat carne de porc și se adunau regulat pentru studierea Bibliei.

În revista “Evangéliumi munkás”, numărul din mai 1910, se relatează despre evanghelizarea din iarnă, menționându-se că: “Frații din împrejurimile Clujului, sub conducerea fratelui Wagner au folosit pe deplin zilele și săptămânile iernii, și se preconizează o bogată rodire cu ocazia sărbătorii Rusaliilor.”¹⁷ **La 10 iunie 1910 s-au botezat 9 tineri.** Înaintea botezului, s-au dus la preotul lor reformat ca să primească o adeverință de părăsire a bisericii reformate. Preotul Dobai i-a întrebat de ce vor să facă acest pas. Ei i-au spus că în biserica reformată se vorbește foarte puțin despre revenirea Domnului Isus Hristos, în ciuda faptului că este foarte aproape. Preotul a început să râdă cu poftă zicând: “Puteți voi să tot pândiți pe gaura zăvorului până ce va veni Isus Hristos!” Auzind cuvintele de batjocură ale preotului, și alți oameni s-au hotărât să urmeze credința adventă. În 1910, revista “Lucrătorul Evangheliei” relatează despre acest al doilea botez din satul Sic, când mai mult de 1000 de oameni au fost martori oculari la botezul mai multor persoane din diferite localități (Cluj, Vaida Cămăraș, Suatu și Sârmaș). Spre

¹⁶ Amintirile lui Tökés János și Sas Istvan

¹⁷ - A se vedea: Revista EVANGÉLIUMI MUNKÁS, pag 9-10 din mai 1910-Budapesta

înălțarea spirituală a celor prezenți a cântat un cor bine organizat din Cluj.¹⁸ În aceea zi călduroasă de vară au fost botezați și primele nouă roade din Sârmașu-Mare, tineri între 16 și 20 de ani, după cum urmează: 1. Vitáris Erzsébet, 2. Vitáris Mariska, 3. Vitáris Ilonka, 4. Lukács Gizella, 5. Lukács Eszter, 6. Kiss József, 7. Kiss Katalin, 8. Tökés János, 9. Slicz Zsófia. Astfel, în aceeași zi a Rusaliilor, Duhul lui Dumnezeu a adus primele roade prețioase și la Sârmașu. Botezul a fost oficiat de pastorul John Friedrich Huenergardt.

Unii din cei în vârstă, chiar dacă erau la rândul lor conștienți de adevăr, ezitau încă să se boteze din cauza art. 13 al documentului colonizării, care menționa: “Trezoreria statului își rezervă dreptul de a lua de la colonizați tot ce au primit de la stat, în cazul în care cineva produce neînțelegeri între cei colonizați, sau printr-un comportament deranjator și jenant produce pagubă în rândul colonizaților”. De aceea au așteptat ca prima dată să fie botezați tinerii, iar pe urmă, dacă nu vor fi probleme, îi vor urma și ei. Spre bucuria lor nu s-a întâmplat nimic deosebit și, în același an, la 16 noiembrie 1910, la un botez care s-a desfășurat la Cojocna, s-au botezat și următorii 13 membri: Vitáris István (sr.) cu soția, Vitáris István cu soția, Vitáris András, Lukács András și soția, sora Gálfi Domokos, Gálfi Anna, Molnár Ferencz și soția, Szász Sándor și Soós Ferencz.

În urma acestui botez, s-a înființat Comunitatea Sârmașu la **16 noiembrie 1910, cu 17 membrii**.¹⁹ Prima adunare a fost la Vitáris András, dar prin rotație s-au adunat și la alți membri, neavând un loc stabil pentru adunare. Primul prezbiter a fost Kiss József, un tânăr de 21 de ani, iar primul pastor a fost Kessel Friederich, cel care a și organizat comunitatea. Fiind de naționalitate germană, a vorbit destul de greu limba maghiară, însă comunitatea creștea atât spiritual, cât și numeric.

Pastorul Kessel venea cu multă bucurie, dar și cu jertfire de sine de la Cluj sau Moci, iarnă-vară deopotrivă. A povestit noilor săi credincioși că, venind prin pădurea Cămărașului, dinspre Mociu, într-o singură iarnă s-a întâlnit de două ori cu o haită de lupi. El a îngenuncheat, s-a rugat și, când s-a ridicat de pe genunchi, lupii nu mai erau. De obicei, vara venea cu bicicleta, sosind întotdeauna înainte de apusul soarelui. Cu o ocazie i s-a stricat bicicleta. Era îngrijorat că nu va ajunge la timp. Atunci a îngenuncheat la marginea drumului, s-a rugat, a reușit să repare bicicleta, ajungând astfel la timp. Dacă s-a întâmplat să sosească după apusul soarelui, nu a slujit în tot Sabatul.

În ciuda tuturor greutăților, la 11 aprilie 1911 a avut loc un al treilea botez, care s-a oficiat la Viștea. Dintre cei 28 de candidați, 17 erau sârmașeni.²⁰ Primăvara aceea era friguroasă. Chiar în dimineața zilei botezului s-a format un strat subțire de gheață pe suprafața apei. Deoarece pastorul Huenergardt se simțea rău din cauza unei răceli, dânsul a fost înlocuit de pastorul Kessel. Apa a fost atât

¹⁸ - A se vedea: Revista EVANGÉLIUMI MUNKÁS, pag 19-20 din aug 1910-Budapesta

¹⁹ Evangheliumi Munkas 1911 febr. I nr., pg. 6

²⁰ A se vedea: Revista LUCRĂTORUL EVANGHELIEI, pag 19-20, 1911 aug, nr.III.- Budapesta

de rece încât botezul a fost întrerupt pentru ca pastorul Kessel să se mai încălzească puțin. Pe urmă a continuat botezul. Iată numele celor 17 sârmașeni noi botezați: Ábrám Árpád cu soția, Bende János, Bende Ágnes, Császár Lajos cu soția, Gálfi Márton, Gálfi Sándor cu soția, Kiss Anna, Sikó Gyula, Szász Dénes cu soția, Szász Géza, Tóth Károly cu soția și soția lui Tóth János.

Mica comunitate era atât de activă încât la 6-9 octombrie 1910, la o conferință misionară, au participat și delegați din Sârmașu cu statut de colportori de ocazie. Aceștia au fost : Vitáris Erzsébet, Kiss József și Farkas József, respectiv Zsigmond Miklos – alți doi tineri care s-au refugiat din Ghindari la Sârmașu.

Kiss Katalin, în timpul cât a fost exilată la Sic cu fratele ei, l-a cunoscut pe **Ilyes József**, originar din Cojocna. Această prietenie a continuat, căsătoria lor fiind **prima căsătorie adventă oficiată în comunitatea nu de mult înființată – Sârmașu – Mare la data de 11 martie 1911.**

Tot în același an, tânărul Zsigmond Miklos s-a mutat definitiv la Sârmaș, s-a căsătorit, devenind mai târziu prezbiter cu binecuvântare al comunității.

În revista “Lucrătorul Evangheliei” din octombrie 1912, se poate găsi următorul citat: “La Sârmașu, Satana se împotrivesc atât de mult adevărului Scripturii, încât abia au reușit să obțină permisiunea de a oficia un serviciu divin de înmormântare în cimitirul comunei.” S-a obținut cumva aprobarea ca în cimitirul colonizaților să primească și adventiștii o parte, parte în care până azi ei își conduc morții pentru a se odihni în Domnul.

Iată pe scurt evoluția membrilor din Sârmașu în perioada 1910 – trim. I 1914. Comunitatea s-a organizat în 1910 cu 17 membri. În 1912 se poate observa o mică scădere a numărului de membri, deoarece cei botezați din Pâneț, care până acum aparțineau Comunității Sârmașu, au înființat o nouă comunitate de 8 membri.

<i>Anul</i>	<i>Trim.I</i>	<i>Trim.II</i>	<i>Trim. III</i>	<i>Trim. IV</i>
1911	19	43	54	54
1912	47	62	61	65
1913	57	64	66	65
1914	65			

Primele încercări ale micului grup de adventiști

După mai multe încercări de a provoca greutăți și piedici, autoritățile au ajuns la concluzia că lupta lor este în zadar și că acești oameni s-au alăturat unei biserici încă necunoscute și au încetat să mai producă greutăți. Dar nu se poate spune același lucru despre ceilalți consăteni care au început să spargă geamurile caselor care erau locuite de adventiști. De frică, frații noștri au pus în locul geamurilor scânduri. Într-o seară, fiind adunați la familia Lukács, dintr-o dată o piatră mare a spart rama geamului, căzând în cameră. Apoi, au legat clanța ușii din exterior, ca cei din casă să nu poată ieși. “Dar toate acestea le-au suportat cu

bucurie, iubindu-L pe Isus Hristos nespus de mult, crezând intens în apropiata Sa revenire, când se va sfârși bațjocura”.

O altă întâmplare tristă este și cea a fraților Kiss József și Katalin. Mama lor vitregă, influențată și de purtarea consătenilor, a aruncat bocancii și chiar unele haine ale acestor frați afară din casă. Ei au fost siliți de mama lor să mănânce carne de porc, neavând voie să se atingă de lapte, în ciuda faptului că era lapte din belșug. Ei au intrat în camera din față împreună cu sora lor mai mică, Anikó, și s-au aplecat pe genunchi rugându-L pe Dumnezeu să intervină. Văzând aceasta, tatăl lor i-a numit “închinători la idoli”, căci se rugau piciorului mesei.²¹ Li s-a interzis să meargă la adunare. Ei au ieșit însă pe geamul cămării, îndreptându-se cu frică dar bucuroși spre adunare. La întoarcere, tatăl lor nu le-a permis să intre în casă; astfel, ei au dormit în grajd. După ce de mai multe ori au mers la adunare fără știrea tatălui, el i-a alungat după o bătaie zdravănă, zicând: “Dacă antichristii v-au înnebunit, plecați, nu aveți ce căuta aici.” Cei doi copii au plecat la Sic, unde un frate de credință i-a primit în casă. Ei au lucrat ca zilieri, reușind să-și adune cerealele pentru iarnă. După un an de zile, acest bărbat a vrut să-i adopte, dar tatăl copiilor, aflând acestea, s-a rușinat, și apoi i-a reprimat acasă. Pe drum spre adunare, unii au fost scuipați și bațjocoriți de tinerii din sat, dar ei s-au întărit și mai mult în credință.²²

Satana nu a privit nepăsător nici în această perioadă. S-a folosit în continuare de consăteni; ei spărgeau geamurile casei unde se ținea adunarea. Părinții acelor copii care participau la aceste întruniri veneau furioși, alungându-și copiii. Toate acestea se petreceau aproape săptămână de săptămână.

Un tânăr “năzdrăvan”, numit Tóth Zsigmond, a auzit veștile care băntuie satul. A aflat că în strada Livezii niște “pocăiți” se adună seara la niște întâlniri dubioase. S-a sfătuit cu câțiva băieți de seama lui să meargă să vadă cum se desfășoară aceste seri, cu intenția de a provoca ceva harță. Spre mirarea lor, a fost un frumos serviciu divin la lumina felinarelor. La sfârșitul programului a mărturisit că i-a plăcut foarte mult și că va mai veni și altă dată. Tatăl lui însă s-a înfuriat, l-a bătut în mai multe rânduri și venea după el în fiecare Sabat să-l ia la lucru. Cu o ocazie, când a văzut că toți cei prezenți sunt îngenuncheați în casa fratelui Lukács András, a scuipat din bațjocură și a numit mica adunare cocină de porci. Acest comportament al tatălui nu l-a speriat pe tânărul Zsiga și în 1913 acesta s-a botezat.

Gálfı Zsuzsánna frecventa aceste adunări împreună cu fiica ei, Anna. Din cauza aceasta a avut multe neplăceri cu soțul ei, Gálfı Domokos. Acesta, negru de supărare, nu le-a lăsat în casă și le-a bătut, amenințându-le. Fiind în relații bune cu preotul reformat, acesta îl îndemna să nu-i îngăduie soției lui să rătăcească printre “bakpiști”. Nu se știe exact ce sfaturi i-au fost date de preot, dar acesta, ajungând acasă, l-a îndemnat pe fiul lui mai mare, Sándor, să-i bata pe frații lui mai mici, Anna și Márton “ca să le piară pofta de mers la adunare”, făcându-l curios pe

²¹ Din colecția lui Nagy Bela Jun. La reformați nu se practică rugăciunea în genunchi, numai în picioare.

²² Amintirile fr. Kiss Daniel Sen.

acesta să meargă și el la rândul lui la adunare. A rămas mai mult timp acolo, iar rudele lui l-au îndemnat să meargă acasă și să le dea pace celor din familie. Așadar, trei dintre copiii săi s-au botezat nu peste mult timp.

Primul adventist care a **decedat**, din Comunitatea Sărmașu, a fost fratele **Szász Géza** – în **1912**. Satana a lucrat și cu această ocazie. După ce s-a săpat mormântul în cimitirul comunei, nu s-a permis înmormântarea. După ce s-a mai săpat și într-un alt loc, pentru a-și bate joc de adventiști, nici aici nu li s-a permis înmormântarea. Într-o noapte, s-au adunat cu toții, au săpat un alt mormânt și l-au înmormântat în secret.

Relațiile cu biserica din Pâneț, Jud. Mureș

La 3 februarie 1910, doi colportori, Tamás János din Sic și Gáldi János din Vaida Cămăraș, au petrecut patru zile la Pâneț, oferind cărți spre vânzare. Seara au fost primiți de o familie, unde au discutat despre revenirea și judecata Domnului Isus Hristos. Aici l-au cunoscut pe nepotul gazdei lor, un tânăr pe numele de Bartha Balázs. Fratele Gáldi János l-a invitat pe acest tânăr să petreacă mai mult timp împreună la Sic. Au vizitat și comunitatea Vaida Cămăraș. Dar, după reîntoarcerea sa, a povestit familiei că acești vizitatori sărbătoreau Sabatul; iată de ce ei s-au împotrivit adevărului. Chiar și Bartha Balázs era pe punctul de a ceda, dar la foarte scurt timp după reîntoarcerea sa din Sic, el a primit două scrisori, una de la Sărmașu, și alta de la Sic. Aceste scrisori l-au întărit atât de mult încât nu a lucrat nimic în Sabatul următor, hotărându-se chiar să încheie legământ cu Domnul. A devenit membru al Comunității Sărmașu, această comunitate fiind mai apropiată. În urma lucrării sale, în 1911, alte patru persoane s-au botezat, urmându-i chiar și părinții lui Bartha Balázs. În 1912, s-a organizat Comunitatea Pâneț.²³

Pastorii care au vizitat și au lucrat în comunitatea din Sărmașu-Mare au fost

Kessel Frederich, Kelemen Stefan, fr. Maier, Baur, Murbach, Zeiner Alfonz, Fabula Mihály, și Huenergardt J.F.

Rezumând cele de sus, primele evenimente din cadrul acestui capitol au fost:

- **Primul evanghelist apărut la Sărmașul-Mare după 1906 din Sic, Viștea și Vaida Cămăraș a fost Nagy Gzörgy.**
- **Din 1909 calculăm stabilirea soliei advente la Sărmașu-Mare, organizatorii acesteia fiind colportorii jun. Bálint Ferencz și Gáldi János.**
- **Prima adunare a fost ținută la Vítáris István în dec 1909.**
- **Primul botez a fost pe 23 aprilie 1910 de Paște.**

²³Biografia fratelui Bartha Balázs - manuscris

- **Comunitatea s-a organizat pe 16 nov. 1910 cu 17 membri.**
- **Primul loc de biserică stabilă a fost la casa fr. Lukács András.**
- **Primul prezbiter a fost Kiss József.**
- **Primul pastor al comunității a fost Kessel Frederich.**
- **Prima cununie oficiată a fost pe 11 martie 1911, cea a lui Illyés József și Kiss Katalin.**
- **Colportori de la Sărmaș au fost: Vitáris Erzsébet, Kiss József, Farkas József, Zsigmond József la conferința de la Sibiu din 6-9 oct. 1910**
- **Primul decedat a fost Szász Géza în 1912**

Partea a III-a

DEZVOLTAREA INTERBELICĂ ȘI GREUTĂȚILE CELOR DOUĂ RĂZBOAIE MONDIALE (1914-1945)

Greutățile primului război mondial

În primul război mondial, lucrarea din Sărmașu nu s-a oprit, ci comunitatea creștea mereu. Dacă la sfârșitul anului 1914 numărul de membri era 57, peste un an comunitatea a crescut la 75 membri, iar în 1928 – 128 membri. Între anii 1928-1966 nu s-au găsit statistici scrise.

După izbucnirea războiului, majoritatea bărbaților tineri au fost înrolați în armată. Cei rămași acasă au fost puțini: Gálfi Márton, Tóth Károly, Farkas Dániel și Vitáris András. Cel din urmă a devenit conducătorul comunității din Sărmașu.

Nefiind acasă bărbații, femeile au întâmpinat o serie de greutăți. Iată, de exemplu, sora Porkoláb (Soós) Julcsa, a cărui soț era de asemenea înrolat, a rămas acasă cu cei trei copilași ai ei. A încercat să ia o femeie care s-o ajute, deoarece ea trebuia să lucreze din greu pentru a-și întreține familia, dar părinții ei, nefiind adventiști, au alungat această femeie, deoarece ei considerau că fiica lor, dacă va lucra și sâmbăta, își va putea termina lucrul.²⁴ Deoarece dânsa a continuat să se încreadă în Dumnezeu, părinții ei nu i-au permis nici măcar să ducă apă din curtea lor, iar astfel ea era nevoită să meargă la străini după apă. La fel, pe Soós Adalbert, pentru că nu l-au înrolat, tatăl lui la pârât la organele de stat (tatăl nefiind adventist) și a aranjat să fie dus în război, zicând că: *„e mai bine dacă moare decât să trăiască și să fie adventist”*. Dar Domnul Isus zice spre încurajarea noastră să nu ne descurajăm pentru că *„frate va da la moarte pe frate-său, și tatăl pe copilul lui, copiii se vor scula împotriva părinților lor și-i vor omori. Veți fi urâți de toți pentru Numele Meu, dar cine va răbda până la sfârșit, va fi mântuit”*²⁵ Fratele Adalbert s-a întors handicapat din cauza unor răni la piciorul și mâna stângă. Au fost ani grei pentru fiecare familie în parte, dar mica grupă și-a păstrat credința adventă, încrezându-se zilnic pe deplin în Tatăl lor ceresc, care avea grijă de ei. Când bărbații s-au reîntors din război, ei au reorganizat comunitatea. Locul de rugăciune din casa fratelui Vitáris András a fost extins în anul 1917 și s-a continuat lucrarea împreună.

Mișcarea de reformă

Iată pe scurt izbucnirea mișcării de reformă din Sărmașu. După ce a izbucnit în Germania mișcarea de reforma, adepții acesteia au dorit extinderea ei. Au venit misionari în Ungaria. Aici, un anume Freiburger Alexandru a primit

²⁴ Porkoláb Lajos 13 Ian. 1993 - reportaj

²⁵ Marcu 13:12-13

învățătura lor, venind apoi în Ardeal. A venit la Sărmaș, unde o singură femeie a fost dispusă să accepte învățăturile mișcării. Timp de 7, ani doar ea, Siko Agneta, a fost singura simpatizantă a acestor învățăături, dar pe urmă s-au alăturat și alții – care au considerat că adventiștii au încălcat în timpul războiului porunca a șasea care zice “*Să nu ucizi*”²⁶ – apoi mai târziu familia lui Soós Albert, Tóth Zsigmond, Hengyi Gedeon și chiar familiile Porkoláb și Tökes. Dar mai târziu, majoritatea lor s-au întors în sânul bisericii.²⁷

Prin anii 30 mișcarea de reformă din Sărmașu și-a ajuns punctul ei culminant, adunându-se la familia Pokoláb circa 30 de membri. În acest timp, în fiecare Sabat, ei au fost vizitați de 4-5 persoane din comunitate, discutând probleme de credință cu scopul recâștigării lor. După ce jandarmii au început să-i deranjeze – această familie locuind în centrul satului – din 1939 ei s-au mutat cu locul de adunare la Hegyi Gedeon, care locuia la marginea satului, iar apoi se perindau în cerc pe la toate familiile membre ale acestei mișcări. În Sărmașu, această mișcare nu a avut o influență esențială asupra bisericii adventiste, mai degrabă fiind victimele unor lideri formați peste noapte, care erau mânați de nevoia unei conturbări a dezvoltării adventismului în localitate. Neînțelegându-se nici măcar între ei, s-au înființat mai multe grupe, cum ar fi: Gruparea Iancu, gruparea Pop, gruparea Vereș și gruparea Ungureanu, iar 1950 gruparea condusă de Dumitru Pătrășciuc și cea unui anume “Citu”, apoi mișcarea de protest etc.

Caracteristica principală a acestei mișcări a fost interzicerea totală a consumului de carne, neînrolarea în armată (necombatanți), precum și alte idei schimbătoare în unele probleme teologice.

Astăzi, această grupare are 5 membrii aparținând de 4 familii, fiind adepți mai multor orientări amintite. Localnicii îi cunosc doar ca adventiști.

DEZVOLTAREA MUZICII ADVENTE ÎN COMUNITATEA SĂRMAȘU - MARE

În ciuda tuturor greutăților, tânăra comunitate din Sărmașu se dezvoltă rapid, atât în interior, cât și spre exterior. Așadar, **în 1916 s-a format primul cor**, sub conducerea lui Vitáris Sándor. Iată și câțiva membri ai corului: Vitáris Erzsébet și Mariska, Lukács Gizella, Szász Pál, Szász Ágnes, Gálfi Márton, Szentes Márton, Kiss József, Farkas Dániel, Szász István Mészáros Adalbert și alții. Prima lor cântare învățată a fost “O Betleem” (Stille Nacht). Despre acest cor tânăr, revista “Evangéliumi munkás” în nr 3 din 1918, sub titlul “Activitatea Corului din Sărmașu-Mare” – scrie despre lucrarea de evanghelizare a acestui cor cu ocazia sărbătorilor de Crăciun. În noaptea Crăciunului, au adus o rază de bucurie – prin cântările interpretate – tuturor conducătorilor satului și multor oameni neadventiști din localitate, primind chiar 74 de coroane și 48 fileri în dar pentru activitățile tineretului. Cei mai în vârstă au dorit ca tineretul să se întărească din punct de

²⁶ Exod 20:13

²⁷ Interviu cu Jun. Hegyi Ghedeon și Aluș (Toth) Rozalia

vedere spiritual și să se mențină în sânul comunității. Pentru aceasta, comitetul comunității a adus la cunoștința tineretului câteva reguli. Chiar de la început, dorința de a păstra tineretul în comunitate a primit un accent deosebit în Sărmașu. Probabil că acestui fapt se datorează și numărul frumos al tinerilor din comunitate și în prezent.

Înfiiințarea fanfarei în Sărmașu-Mare

În luna noiembrie a anului 1922, comunitatea a cumpărat, prin Szentés Márton și Vitáris Sándor, 10 instrumente de la comunitatea Adventistă din Băgara, contra sumei de 4.600 lei și obligația de a merge într-o vizită cu fanfara în Băgara. Fiindcă erau 16 dornici să cânte în fanfară, 6 dintre ei erau membri suplینitori. Iată primii 10 membri ai fanfarei: Zsigmond Pál – trompetă, Kiss József – clarinet, Gálfi Márton – basfligorn, Soós Albert – bas, Zsigmond Miklos – tobă, Vitáris Sándor – clarinet în ess, Toth Károly – trompetă 2, Gálfi Márton – althorn, Farkas József – trompetă 1.

Membrii fanfarei au fost învățați de Kóvacș István din Macău, iar înlocuitorul său din localitate era Vitáris Sándor. Prima melodie a fost interpretată la 6 decembrie 1922 în comunitatea locală. Tot în acel an secretarul comunității a scris regulamentul fanfarei cuprins în 10 puncte. A urmat cumpărarea a altor 3 instrumente, iar după mutarea lui Vitáris Sándor din Sărmașu, clarinetul dănsului a rămas tânărului Szász István, care a devenit cea mai activă persoană în viața muzicii din Sărmașu-Mare. În 1924, datorită talentului său, a fost ales dirijorul fanfarei. Dânsul a înțeles faptul că nu poate face față doar cu cunoștințele pe care le posedă. De aceea s-a înscris la Școala de muzică din Cluj, unde a primit calificarea de cantor bisericesc. A învățat multe din tainele muzicii corale și instrumentale. După terminarea cursului, el a desfășurat o activitate deosebit de rodnică timp de mai bine de 50 de ani în cadrul Bisericii Advente. Prin dânsul, Dumnezeu a revărsat multe binecuvântări asupra comunității. În jurul anului 1946, la un concurs al corurilor din Conferință organizat la Cluj, corul comunității din Sărmașu a obținut locul I. Armoniu s-a cumpărat doar din anul 1946, iar până atunci Fr. Szasz mai târziu și alții erau cantorii care conduceau cântarea bisericii.

Din 1922 fanfara a avut o activitate misionară deosebit de rodnică. Erau invitați la botezurile și înmormântările adventiste. Cu ocazia unei înmormântări, pastorul Kessel, întrebat fiind de un alt om care este părerea lui despre fanfară, răspunde: “Și acesta este un zgomot sfânt”. Acest răspuns a devenit o lozincă pentru toate generațiile. Așa se știe că prima fanfară organizată în rândul bisericii adventiste din țară a fost cea din Sărmașu.

În 1928, pastorul Prevlitz a reorganizat fanfara și a reușit implantarea unei noi structuri pe mai multe voci cu ajutorul partiturilor aduse de dânsul. Structura acestor partituri era asemănătoare cu muzica militară germană, combinată cu muzica populară germană. Aceste melodii au avut un deosebit succes în rândul ascultătorilor, chiar dacă nu au avut o prea mare încărcătură spirituală.

Principala orientare a fanfarei era evanghelizarea. În ciuda muncii de pe câmp, în ciuda familiilor mari – 7-8 copii – ei erau gata să meargă oriunde era nevoie. În felul acesta, ei au primit multe binecuvântări din partea lui Dumnezeu.

CONSTRUCȚIA PRIMEI CASE DE RUGĂCIUNE ȘI DEZVOLTAREA INTERBELICĂ

Dumnezeu a binecuvântat nespus de mult comunitatea din Sărmașu-Mare. În 1923, comunitatea se bucura de 90 de membri, plus numărul copiilor. Casa lui Vitáris András s-a dovedit neîncăpătoare. În **decembrie 1924, comitetul comunității a luat în discuție construirea unei Case de rugăciune**. Aceasta s-a și început în anul 1925, în locul unde ea mai există și astăzi ca depozit în fața noii clădiri. Mai întâi, au pregătit cărămizile nearse, iar pe urmă au început construcția, în stil gotic. Cele 30 de familii au început această lucrare cu mult zel, sub conducerea comitetului format din: Gálfi Sándor – prezbiter, Zsigmond Miklos – diacon, Kiss József – dirigintele Scolii de Sabat, Gálfi Márton – secretar și membri Ilyés József, Toth Károly și Ábrám Árpád. **Clădirea a fost terminată și inaugurată pe 4 iunie 1926.**

În Procesul Verbal al comunității, scris de Gálfi Márton și prezentat la adunarea festivă de inaugurare, se menționează și suma cheltuită la această lucrare, care se ridica la 250.000 lei, din care 990 lei a fost primită de la alte comunități, iar restul din partea membrilor comunității. La acea dată mai aveau 70.028 lei datorii, dar după scurt timp și această sumă a fost restituită. Totalul de 104 membrii ai comunității locale proveneau din 8 localități, la: Sărmașu-Mare – 73, Sărmășel – 10, Mociu – 5, Berchieș – 5, Cătina – 4, Frata – 3, Dâmbu – 2, Geaca – 2.

Încercări

Acest număr nu a stagnat, iar în 1927 erau deja 128 membri. Vrășmașului nu i-a plăcut însă această creștere și a început atacul împotriva copiilor. Preotul reformat a fost rugat să țină ore de religie în școală. În fiecare marți, prima sa întrebare era : “Cine a fost duminică la biserica reformată?” Cel care nu lua parte la serviciile de duminică primea câteva lovituri în palmă. Deoarece copiii adventiști nu luau parte niciodată, ei erau bătuti regulat. Acești copii s-au săturat de lovituri. Iată de ce, într-o zi, au plecat de la ora de religie. Printre ei erau: Zsigmond Miklos, Ilyés József și Ilyés Eszter. Învățătorul a vizitat familiile acestora; după ce a aflat motivul plecării de la oră, el a intervenit, luând astfel sfârșit aceste bătăi.

Păstorirea bisericii

În această perioadă comunitatea a fost vizitată de pastorul Prevlitz, iar mai târziu de pastorul Nemeș Sándor, care s-a odihnit în Domnul tot aici la Sărmașu-Mare. Până în anul 1930, pastorii “titulari” au fost Kessel Friedrich și Kelemen István. Ei au rezolvat problemele administrative, serviciile divine comemorative și

festive. Între anii 1930-1935, pastorul comunității a fost pastorul Töltési József. Venea din Dej, de multe ori pe jos, sau cu bicicleta, în condiții destul de grele. Credincioșii din Sărmaș, văzând greutatea deplasării, au hotărât să-i cumpere pastorului un cal și o șaretă, pentru a-i ușura astfel călătoria. Și i-au pus la dispoziție șareta, cu condiția ca dânsul să nu călătorească în zi de Sabat. Pentru o perioadă mai scurtă, și pastorul Pásztor József – care venea din Luduș – a fost pastorul comunității. Comunitatea făcea parte din districtul Luduș până în 1954, când s-a format districtul Sărmașu-Mare.

În perioada 1932-1933, ca tânăr lucrător a fost delegat și Csongvay Domokos, un bun colaborator, traducător pentru pastorul Töltési. Pe timpul celui de-al doilea război mondial, pastorul comunității a fost Bartha Balázs. În această perioadă, pastorii veneau de la distanțe mari, lucrarea lor în general fiind servirea Sfintei Cine și alte ocazii festive. În schimb, lucrarea misionară și activitățile departamentelor comunității erau organizate și conduse de comitet, respectiv tinerii plini de râvnă pentru lucrarea lui Dumnezeu.

ROADELE LUCRĂRII MISIONARE din perioada interbelică, și istoricul comunităților fiice ale comunității Sărmașu-Mare din acea perioadă

Cămărașu - Județul Cluj

Între anii 1922-1924, Miclea Grigore, împreună cu alți frați din comunitate, au început să viziteze localitatea Cămărașu cu motivul de a vesti solia adventă. Ei au luat legătura cu Marina Pavel și Moceanu Iosif, aceștia devenind mai târziu primele roade ale Evangheliei în Cămărașu. Botezul celor doi a fost oficiat de pastorul Gáspár József, pastorul Comunității Sărmașu. După 2-3 ani s-a botezat și Aluas Dumitru, astfel organizându-se mica grupă din Cămărașu. Nici vrășmașul n-a dormit, aducând dezbinare prin solia mișcării de reformă. Această mișcare s-a dezvoltat destul de mult, ceea ce a împiedicat dezvoltarea acestui nucleu într-o comunitate vie. Membrii au aparținut de Comunitatea Sărmașu, respectiv Comunitatea Năoiu. În prezent în Cămărașu avem 10 membri și o grupă în formare. Localitatea aparține Conferinței Transilvania de Nord, iar Sărmașu aparține Conferinței Transilvania de Sud. Astăzi aici este și o casă de rugăciune construită.²⁸

Cătina - Județul Cluj

Aproximativ în același timp în care s-a dezvoltat și în Sărmașu adventismul, un anume Mártonosi Péter din Cătina a cunoscut credința adventă. El s-a mutat la Sărmașu și după organizarea comunității a devenit membru al ei, dar mai târziu s-a reîntors în localitatea natală. Aici a continuat să vestească

²⁸ Reportaje cu Tornea Grigore și Aluaș Rozalia în 1993.

Evanghelia, sprijinit fiind de cei din Sărmașu. În 1918 s-a botezat și Cerceș Vasile, trei ani mai târziu Cerceș Ana, iar în 1925 Cerceș Rafila. În acest fel s-a format mica grupă de adventiști din Cătina. Tinerii din Sărmașu au continuat lucrarea și, în 1922, corul comunității împreună cu fanfara au organizat la Cătina o evanghelizare publică. Preotul ortodox, Stupineanu, care slujea în sat, a angajat câțiva “viteji” ai satului, care aveau menirea de a-i ataca pe evangheliști. Vitáris Erzsébet a fost lovită într-atât încât a leșinat și a căzut la pământ, fiind ajutată de ceilalți să se ridice. Tânărul Farkas Dániel, lovit fiind în cap, nu și-a revenit un timp mai îndelungat. Când a văzut preotul toate acestea, a adus un car în care Farkas Dániel a fost transportat la spitalul din Mociu.

După câțiva ani, acest preot a fost mutat la Sărmașu. Cu ocazia sărbătorilor de iarnă, tinerii au vizitat autoritățile locale, pe preoții satului și pe alți neadventiști, cântându-le colinde și alte cântece despre Isus. Acest preot și-a regretat fapta, scuzându-se și spunând că nu i-a cunoscut mai de aproape pe adventiști, și că-i considera niște prozeliți înrăiți.²⁹

Roșiorii de Luduș – Județul Mureș

Această localitate este formată din trei așezări mai mici, numită după oameni ai căror moșii au fost (András, Albis, Ecken). Majoritatea locuitorilor au fost colonizați aproximativ în timpul colonizării Sărmașului. Primii adventiști erau din familia Fodor, care a avut două fete plecate la Budapesta, unde au cunoscut religia baptistă. Când s-au reîntors, auzind de adventiști, i-au vizitat. Fetele i-au invitat pe sărmășeni la Roșiori. Era prin anul 1925, când sărmășenii s-au bucurat împreună cu locuitorii satului Roșiori. După un serviciu divin de evanghelizare publică, tinerii au revenit acasă. Frații Nemeș Sándor, Gáldi János și Kiss József i-au vizitat pe cei interesați în mai multe rânduri. Au observat un interes deosebit din partea familiilor Fodor și Kristof, aceștia devenind nucleul noii grupe de adventiști din Roșiori. Totuși, cei din familia Kristof nu s-au înrolat în rândurile adventiștilor, ei preferând să rămână în biserica baptistă. Lucrarea nu s-a oprit. După familia Fodor, s-au mai botezat familiile Varga, Biró și Albert. Cei din Sărmaș au continuat să îi viziteze, și cu ocazia unor prelegeri, în 1929, s-au alăturat de ei membri familiei Török Sándor. Nu peste mult timp s-au și botezat. După ei au urmat cei din Troznai și alții. Cu trecerea timpului s-a format o mică comunitate ce s-a dezvoltat atât de frumos încât astăzi în Roșiori putem să ne bucurăm de o comunitate frumoasă. În timpul slujirii din districtul Luduș a pastorului Kiss János – anii `80 – a fost construită o nouă clădire, în care 45 de membrii ai comunității se închină Aceluia care i-a adus la lumina adevărului prezent.³⁰

²⁹ Reportaj cu Tókes Ioan, Vitáris Iolanda, Arancutean Elisabeta, Zsigmond Nicolae între 1992-1993

³⁰ Reportaj cu fr. Török Sandor din 1993

Frata - Județul Cluj

Nici comuna Frata nu a fost omisă din planul misionar al tinerilor din Sărmașu. În 1921 s-a botezat primul membru, Rus Iosif, în urma eforturilor evanghelistice și a vizitelor făcute de Gáldi János. La 16 iulie 1925 s-au botezat Mateiaș Dumitru și Mateiaș Maria și au fost membrii comunității din Sărmașu până în 1928, până când în urma altor botezuri s-a format prima grupă de adventiști în Frata. Primul loc de întrunire era la familia Rus Iosif. Mai târziu Ciurtin Ioan a donat o parte din grădina lui, pentru ca acolo să se construiască prima casă de rugăciune din Frata. Primul serviciu divin ținut în această comunitate a fost un serviciu divin festiv de căsătorie. Este interesant de menționat faptul că Ciurtin Ioan a fost unul dintre cei mai înverșunați opozanți ai misionarilor adventiști veniți în Frata, dar Duhul lui Dumnezeu a lucrat în inima lui. Pe lângă faptul că și-a oferit o parte din grădina lui pentru construcție, el a devenit unul dintre cei mai consacrați și zeloși membri adventiști din zonă. El s-ar putea numi chiar un simbol al adventismului curat și consacrat.

Satana, vrășmașul copiilor lui Dumnezeu, se străduiește să nimicească tot ceea ce Duhul Sfânt poate să realizeze printr-o lucrare susținută, dar Dumnezeu chiar și din împotriviri poate să facă multă binecuvântare. Așa s-a întâmplat și prin anii '50 când, după niște neînțelegeri în rândul Comitetului Comunității Sărmașu, Virágos Imre a luat hotărârea să nu mai viziteze comunitatea, ci să meargă în fiecare Sabat la Frata. Între anii 1950-1960, cea mai mare parte a Sabatelor le-a petrecut în Frata. Numărul tinerilor din Frata creștea din ce în ce mai mult. El a organizat un cor de care s-a ocupat mai mult timp, astfel aceștia au primit o orientare bună și un avânt în slujirea lui Dumnezeu. Așa s-a folosit Dumnezeu de o aparentă descurajare a unui om, pentru a zidi din punct de vedere spiritual o altă comunitate.³¹ În prezent numărul membrilor din comunitatea Frata se apropie de 100. Mulți copii așteaptă să fie slujitori sinceri în terminarea lucrării lui Dumnezeu pe pământ.

Berchieșu - Județul Cluj

În această localitate, la fel ca și în cele descrise anterior, credința adventă a ajuns prin lucrarea sânguincioasă a tinerilor și tinerelor din Sărmașu. Primii adventiști botezați au fost Pasca Susana, Pasca Ioan, Pasca Iosif și Pasca Ileana. Ei au primit botezul în Sărmașu la 16 iulie 1925. În anul următor, i-a urmat exemplul și Pasca Dumitru. Aceștia au aparținut de Comunitatea Sărmașu până în anul 1928, după care au fost membrii Comunității Frata. După revoluția din decembrie 1989, s-a organizat o mică grupă alcătuită din 13 membri. După ce au primit aprobarea pentru organizarea comunității, s-au desprins de Comunitatea Frata, în prezent au o Casă nouă de rugăciune.

³¹ Amintirile fratelui Virágos Imre sen. din 1992

Năoiu - Județul Cluj

Începuturile mișcării advente din Năoiu se leagă de o “batoză” a unor adventiști din Sărmașu. Vitáris Sándor, Zsigmond Pál și Soós Lajos au mers în mai multe locuri cu o batoză pentru a lucra în comunele din împrejurimi. În timpul muncii, ei încercau să vestească adevărul acelor oameni cu care veneau în contact, întâlnindu-se și cu Boia Vasile, care s-a mai întâlnit cu vestea întregii solii îngerești, în timpul războiului. Au observat că acesta avea un interes față de adevăr. L-au invitat la adunarea din Sărmașu și l-au vizitat de mai multe ori. În 1928 a primit botezul și a fost urmat de Marcu Vasile, iar mai târziu de soția acestuia. După ani lungi de așteptări, s-a botezat și Boia Maria; după care s-au botezat Cistelean Floarea, Harsan Filomica și Hârșan Gavrilă. În 1949 s-a botezat Mocean Isac, actualul prezbiter al comunității și Moldovan Letiția cu cele două fiice ale sale.

În 1949, membrii din satul Năoiu s-au desprins de Comunitatea Sărmașu, aparținând însă de district. În prezent Comunitatea Năoiu din districtul Chesau are 21 de membri și lucrarea de evanghelizare a cuprins din nou acest sat.³²

Alexandru Papiu Ilarian - Județul Mureș

În anul 1928, colportorul Nemeș Sándor a fost primul care a vizitat această localitate. După ce cutreiera satul o zi întreagă, seara ținea prelegeri de evanghelizare în casa lui Jenei Ferency. I s-au alăturat mai târziu acestui colportor și sărmășenii Lukács Lajos, Gáldi János și Galfi Márton.

În urma lucrării acestora, s-au botezat șapte persoane din familia Jenei. Botezul acestora a avut loc în anul 1928, chiar în ziua Rusaliilor. Printre primii botezați erau Máté János și Maria, Kertész Maria, Máté János și Anna. În luna octombrie a aceluiași an i-a urmat și Szász Ferencz, un fost reformat devotat. Mergea în fiecare duminică la biserică. Într-una din aceste zile, preotul, printre multe altele, a spus: *“Să nu credeți frații mei că vom putea ajunge acolo sus dacă noi nu păzim cele zece porunci ale lui Dumnezeu, pe care le-a dat lui Moise pe Muntele Sinai. Fără aceasta nu avem nici o speranță.”* Ascultând de sfatul preotului, duminica următoare, tânărul Szász Ferencz a mers la o întâlnire a tinerilor adventiști la Roșiorii de Luduș. Aici s-a simțit atât de bine încât nu am mai dorit să piardă în nici un fel făgăduințele minunate ale lui Dumnezeu. În satul Papiu Ilarian mișcarea de reformă s-a dezvoltat puternic, într-atât că la un moment dat erau mai mulți decât adventiștii, dar azi nu mai este nici unul. În prezent comunitatea are 52 membri și 10-12 copii.³³

³² Interviu cu Mocean Isac, Boia Ionatan și Lăpușan Valer în data de 13.03.1993.

³³ Interviuri cu Szász Ferencz, Trucza Erzsébet, Szócs István 1993.

Geaca - Județul Cluj

Tot de Sărmașu se leagă și începutul adventismului în Geaca, într-un mod interesant. Prin anii 1923-1924, doi tineri din Geaca au venit la Sărmașu să învețe meseria de pantofar. Nagy Zsigmond, un pantofar cunoscut în zonă, i-a primit ca ucenici pe Szilágyi Ferencz și Simon László. Acești tineri au devenit nu doar ucenicii lui Nagy Zsigmond, ci și ucenicii lui Isus Hristos, botezându-se la 16 iulie 1925. După plecarea lor acasă, susținuți de tinerii din Sărmașu, au vestit Evanghelia și altora. După puțin timp s-a botezat Simion Vasile, Ciorba Vasile și alții. Ei aparțineau de Comunitatea Sărmașu până s-a organizat Comunitatea Geaca. În 1991 comunitatea Geaca avea 37 de membri și 12 copii.³⁴

Buza - Județul Cluj

Odată cu desprinderea Comunității Geaca, aici au fost transferați și cei din Buza, loc unde membrii comunității din Sărmașu au lucrat foarte mult și au avut parte de multă opoziție, mai ales din partea preotului ortodox. În prezent Buza este o comunitate care se apropie de 103 de membri și mulți copii, care sunt viitorul acestei comunități.³⁵

Sărmășel - Județul Mureș

După ce adventiștii din Sărmașu au continuat lucrarea de evanghelizare începută și comunitatea se dezvoltă rapid, în registrul din 1925, printre membrii comunității, apar și câteva persoane din Sărmășel. Primul menționat este Miclea Ioan, care a fost botezat încă din anul 1914. El a fost urmat de Miclea Grigore în 1921 și Plosca Simion, Sancira Teodor și Engel Agneta – în 1925, și tot în acest an, în iulie s-au botezat încă patru persoane. În 1926, la inaugurarea comunității din Sărmașu, grupa din Sărmășel era cea mai numeroasă. Sărmășel fiind foarte aproape, această grupă nu s-a organizat, ci ei veneau la Sărmaș la adunare. În prezent la Sărmășel sunt 10 persoane, lucrându-se la câștigarea altora pentru organizarea unei noi comunități. Și aici după anul 2000 au construit frații din Sărmaș o nouă construcție pentru Casă de rugăciune.

Miheșu de Câmpie - Județul Mureș

Adventiștii din Sărmașu au lucrat mult și în această localitate. Primii adventiști au fost frații Plosca Simion și soția sa Floarea, care s-au mutat în localitate în 1930, după ce două dintre fiicele lor s-au căsătorit la Miheșu de Câmpie. Astfel s-a format o grupă de cinci persoane. Un an de zile veneau la

³⁴ Interviu cu Legean Petru și Takács Iosif în 1993

³⁵ idem. Interviu cu Legean Petru și Takács Iosif în 1993

Sărmașu la adunare, străbătând pe jos 10-11 km. Un an mai târziu, s-a organizat în localitate o mică grupă. Pe vremea aceea, ei se adunau la Plosca Simion. Vara, țineau serviciile divine la iarbă verde, ca toți să audă cântările lor de slavă. După o dezvoltare rapidă, până în anul 1927, a urmat un declin trist, datorită presiunii comuniste din Miheș. Mulți tineri au părăsit biserica, și din această cauză nu s-a putut dezvolta mica adunare rămasă. În 1991 la Miheșul de Câmpie erau 43 de membri și câțiva copii. Cu ajutorul lui Dumnezeu și această comunitate speră într-o creștere a numărului de membri.³⁶

Fântânița - Județul Bistrița

Între anii 1930-1938, tinerii din Comunitatea Sărmașu au lucrat în special prin colportaj. În anul 1928, doi tineri au vândut mai multe broșuri în sat. Familia Ujlaki și Rigó au cumpărat câteva, dar nu le-au citit. Familia Rigó, având o rudă mai apropiată în Sărmașu, pe Foris János, a făcut mai multe vizite în această comună. Cu aceste ocazii au discutat mult despre probleme religioase și chiar despre apropiata venire a lui Isus. Prin anul 1933, aceste două familii au început să studieze Biblia, căutând o credință mai curată. În secret au luat legătura cu niște bapțiști care primiseră o carte de la Ujlaki Katalin, din Târgu Mureș, dar nu au vrut să împrumute cartea, pe motivul că nu era o carte bună pentru că scria și despre Sabat. După mai multă insistență, au primit cartea, au comparat-o cu Biblia și nu au găsit nimic de condamnat. Această carte a fost citită încă de șase persoane, care au fost puse pe gânduri. În urma neliniștii lor, câțiva dintre bărbați au fost trimiși la Reghin pentru a se interesa de adventism. Puțin timp după această vizită, pastorul Csongvai Domokos s-a dus la Fântânița. Au studiat Biblia câteva zile la rând, primind astfel răspuns la multele lor întrebări, în special în ceea ce privește ziua de odihnă. Nu după mult timp acești oameni au luat decizia pentru botez, având astfel loc în anul 1934 acest eveniment fericit. Sub îndrumarea misionarului Stanmaier s-a organizat mica comunitate. Colportorii din Sărmașu au susținut în continuare această grupă de adventiști, până când comunitatea a fost predată pastorului Töltési József, care era pastorul Comunității Sărmașu. Astfel, Comunitatea Sărmașu s-a implicat și mai mult în lucrarea de evanghelizare din acest sat. În Comunitatea Fântânița, în prezent, sunt 23 de membri și câțiva copii care mai țin flacăra adventă arzând în această localitate.³⁷

Fântânele - Județul Bistrița

Primul adventist din această localitate a cunoscut adevărul datorită colportorilor din Sărmașu, prin anii 1938-1939, și a încheiat legământ cu Domnul în anul 1940 la Sărmașu. Numele acestuia este Simon József. După căsătorie și sora dânsului s-a botezat, dar ea s-a mutat din Fântânele. Mulți ani dânsul era

³⁶ Interviu cu Moise Aneta 1993

³⁷ Interviu cu Ujlaki Zsuzsanna, Kiss Maria 1993, Sen. Forris János 1992.

singurul adventist din localitate și aparținea de Comunitatea Sărmașu. În 1952, s-a botezat și Balogh János. După acest început, în urma eforturilor evanghelice susținute de sărmășeni, și această comunitate a început să crească. Nu cu mult timp în urmă (circa 10-15 ani) s-a construit și o casă de rugăciune în sat. În prezent, sunt 34 de membri și câțiva copilași.³⁸

GREUTĂȚILE ȘI ÎNCERCĂRILE CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL - 1940-1945

Până la izbucnirea celui de-al doilea război mondial totul a fost bine. Nu se poate însă spune același lucru și despre perioada derulării lui, sau de cea de după război, îndeosebi anii 1946-1948. Înaintea războiului, prin anii 1935-1936, solia adventă a cuprins efectiv întreaga regiune a Sărmașului. Era prea frumos ca solia să se răspândească cu atâta repeziune și liniștea adventiștilor noștri să nu fie invidiată de cel rău. Despre această perioadă dinaintea războiului, fiica fratelui Töltési își amintește: *“La Sărmașu, la vreo 40-50 km de domiciliul meu din localitatea Dej, am avut un început de Sabat superb. Casa de rugăciune era pe un deal, vineri seara s-a adunat toată comunitatea. La apusul soarelui toată frățietatea se afla în curte, iar după semnalul dirijorului, fanfara a început un frumos imn de Sabat, căruia ne-am alăturat și noi. Pe urmă predica s-a rostit în sala de cult. Așa au început frații din Sărmașu Sabatul.”*³⁹

În 1939 a izbucnit în Europa cel de-al doilea război mondial. Mulți dintre frații noștri erau siliți să se pregătească de război. În anul 1940 a avut loc Dictatul de la Viena, care a împărțit Transilvania între cele două state: România și Ungaria. Începând cu acest an au început greutățile. Unii s-au refugiat de frica războiului în partea Transilvaniei atribuită Ungariei, fiindcă Sărmașu era în partea dată României. Comunitatea era deja ciuntită de plecarea unora – mai ales tineri. După înrolarea României și a Ungariei în război, mulți tineri au fost duși în război, pe urmă chiar în lagăre de lucru în Siberia, Rusia. Acest frumos început a fost împiedicat de lucrarea Satanei, dar greutățile n-au luat sfârșit încă. În primăvara anului 1942, comunitatea adventistă din Sărmașu a fost închisă. Nu li s-a dat voie să se adune în grupe, nici măcar trei persoane nu aveau dreptul să discute împreună. În 1943 a venit decretul împotriva celor ce sărbătoresc sâmbăta. Toți adventiștii au fost adunați în curtea casei de rugăciuni, spunându-li-se că au 30 de zile, timp în care fiecare are posibilitatea să se înscrie în altă biserică, astfel având șansa de a rămâne în libertate. În caz contrar, ei vor fi adunați și transportați în Transnistria. Era o mare încercare pentru frații noștri. Bunătatea lui Dumnezeu este mare față de copii Săi. În acea lună de chinuri psihice, cel care dăduse acel decret,

³⁸ Interviu cu Balogh János 1993

³⁹ A se vedea: Revista (Info Pastoral) “Lelkésztájékoztató” – Budapest – 1992/3, pg.22, al.1.

Antonescu, a decedat într-un accident, iar decretul a fost anulat de următorul ministru.

Dumnezeu însă nu Și-a uitat copiii Săi. La sfârșitul războiului, în iarna anului 1944-1945 (lunile decembrie și ianuarie), casa de rugăciune a fost deschisă.

SCURTA LIBERTATE A ANILOR 1945-1947

Începând cu anul 1945, pastorul comunității a fost Rad Zenoviu, iar pastorul misionar a fost Sajtos József. Aceștia, sprijiniți de comunitatea din Sărmașu, s-au avântat în lucrarea de evanghelizare. În această perioadă, tineretul comunității s-a împărțit în două grupe, în așa fel încât în ambele grupe să fie coriști din toate cele patru voci. Una dintre grupe a avut misiunea de a lucra în partea dinspre sud și vest a localității învecinate cu Sărmașu, sub conducerea lui Zsigmond David. Localitățile unde s-a lucrat în colportaj și seminarii biblice au fost Papiu Ilarian, Berchieș, Balda, Miheșu de Câmpie, etc. Cealaltă grupă, sub comanda lui Bende Ferencz, a avut ca teritoriu de lucru localitățile din partea de nord și est a comunei Sărmașu. Prin aceleași metode de lucru au lucrat în localitățile Fântânița, Fântânele, Țaga, Sărmășel, Dâmbu, Silivașu de Câmpie, Tușin, Sânpetru, etc.⁴⁰

În anul 1946, a avut loc la Sărmașu o conferință biblică pentru toți colportorii din țară, ca lucrarea de evanghelizare să fie cât mai eficientă. Mulți dintre colportori au primit calificare, și chiar legitimații de funcționare. În toamna aceluiași an, tinerii colportori au primit cărțile comandate, astfel reușind să înceapă lucrarea. Ei mergeau din casă în casă în fiecare localitate. În primăvara anului 1947, legitimațiile colportorilor au fost revocate și în acest fel a luat sfârșit scurta perioadă de 6 luni de libertate.

⁴⁰ Interviu cu sen. Ilyés Sandor la 04.03.1993.

Partea a IV-a

PERIOADA ÎNCERCĂRILOR COMUNISTE

NOI CÂMPURI MISIONARE DESCHISE

Sânmartin - Județul Mureș

În acest sat, Evanghelia lui Hristos a ajuns prin soția lui Porcoláb Lajos. Dânsa făcea vizite în acest sat la rudele ei, și bineînțeles cu aceste ocazii nu putea să nu vorbească despre ceva, din inima ei. A observat că sunt mulți interesați, și a transmis acest lucru comitetului comunității și pastorului László István, care a adunat câțiva tineri și a făcut o vizită la Sânmartin. La 25 martie 1945, în urma lucrării de evanghelizare, sub conducerea aceluiași László István – Târgu Mureș – au fost botezate primele 3 suflete. Cu aceste suflete s-a și organizat o mică grupă de adventiști, iar în urma continuării, în 1946-1947 numărul credincioșilor s-a ridicat la 15. Această comunitate a fost foarte des vizitată de Comunitatea Sărmașu. În anul 1991 erau 9 membri și 3 prieteni ai adevărului.⁴¹

Balada - Județul Mureș

Această comună este la 3 km de Sărmașu. Evanghelizarea a adus și aici roade. Prima membră s-a botezat în 1942 și se numea Neamț Maria. În urma lucrării dânssei, în 1946 a urmat-o Bâldean Victoria și nu peste mult timp Ursuț Dochia. Dânsa a fost prigonită, insultată și nu o data maltrată de soțul ei, dar ea a rămas deosebit de credincioasă. Timp de 20 de ani nu a avut loc nici un botez, până în 1973, când dânsese au fost martorii întoarcerii la Dumnezeu a soțiilor Cistelecan Petru și Ana. După lucrarea susținută a unor frați, cu tineri ca Miclea Mircea, Zsigmond David și Ilyés János, în timpul comunismului, încă 8 suflete s-au alăturat credincioșilor adventiști din Balda. Ei au fost membrii Comunității Sărmașu până în iulie 1990, când s-a înființat Comunitatea Balda, având un număr de 11 persoane. S-a cumpărat o casă, care prin colaborarea fraților din Sărmașu, s-a transformat în Casă de rugăciune. În 1991, Comunitatea Balda avea 21 de membri și 15 copii, care cu mult dor așteaptă venirea lui Hristos.⁴²

Silivașu de Câmpie - Județul Bistrița

Membrii Comunității Sărmașu din localitatea Sărmășel au avut dorința ca și ei să lucreze pentru răspândirea Evangheliei lui Hristos în această lume. Ei au vizitat deci localitatea Silivașu de Câmpie. Marina Ioan, însoțit de fratele Miclea

⁴¹ Interviu cu Gal Andrei și Bartha Margit 1993

⁴² Interviu cu Ursuț Melinte 1993

Grigore, i-au găsit deosebit de interesați de adevăr pe Colceriu Dumitru și Mihalte Cornel. Aceștia, după ce au fost invitați la Casa de rugăciune din Sărmașu, veneau regulat la adunare, de la o distanță de 13 km. În 1962, Mihalte Cornel, și mai târziu Colceriu Dumitru au fost botezați. Ei transmiteau solia adventă cu un zel deosebit consătenilor lor. În 1968 numărul membrilor s-a înmulțit la 14 suflete. Mulți tineri au plecat din sat, prin căsătorie, și astfel numărul membrilor a scăzut la 7. Neavând un loc unde să se adune, lucrarea nu a putut lua amploare. În anii 1992-93, prin colaborarea fraților din Sărmașu s-a construit o casă de rugăciune. Deși linia dintre Conferințe a despărțit comunitățile, Sărmașul și în prezent îi vizitează pe cei din Silivașu de Câmpie. Pentru toate acestea slava să fie numai a lui Dumnezeu.⁴³

Sânpetru de Câmpie - Județul Mureș

Spiritul misionar al celor din Sărmașu nu s-a stins nici în “democrație”. După o lucrare susținută în 1992, prin seminarii de Apocalipsa conduse de Porkoláb Vilmos, o grupă pentecostală au luat decizia de a primit tot adevărul Bibliei. Decizia luată nu a putut fi zădărnicită în ciuda eforturilor disperate ale conducătorilor bisericii pentecostale. Astăzi, fiind o comunitate organizată – cu sprijinul celor din Sărmașu – sa construit o nouă Casă de rugăciune.

Dâmbu – Județul Mureș

De comunitatea Sânpetru aparțin și adventiști din satul dâmbu. Deși aici găsim deja în anul 1926 primii membri din registrul bisericii, pe fratele Sângeorzan Iosif botezat din 1924 și soția dânsului. Iată deci cât de mult poate binecuvânta Dumnezeu biserica Sa, care lucrează și se roagă.

După 1989 s-au deschis și redeschis noi teritorii misionare. Astfel la **Zau de Câmpie** se lucrează în mod regulat cu un grup de prieteni, în Satu Nou, etc.

DEZVOLTAREA VIETII MUZICALE ÎN PERIOADA COMUNISTĂ

Reorganizarea fanfarei

Din 1922, de la organizarea fanfarei, și până în anul 1942, când casa de rugăciune a fost închisă, fanfara din Sărmașu s-a dezvoltat puternic. Au fost cumpărate încă câteva instrumente. Fanfara a fost gata de orice activitate în lucrarea misionară, părăsind chiar munca câmpului, muncă ce nu suportă amânare, dar ei mergeau la distanțe mari pentru a servi prin cântări la înmormântări, nunți și alte ocazii. În cei 2 ani și jumătate de tăcere a rămas doar dorul de a ține repetiții și dorul de a participa la serviciile divine. Mai mult, în perioada războiului s-a

⁴³ Interviu cu Colceriu Dumitru și Mihalte Cornel 1993

întâmplat un alt eveniment neplăcut. După ce adunarea a fost închisă, toate instrumentele fanfarei au fost ascunse în podul casei familiei Gálfi Márton. Din nefericire a căzut o bombă în apropierea casei. Datorită deflagrației, tot acoperișul a fost distrus și îndepărtat de pe casă. Toate instrumentele au fost distruse într-atât încât nu rămăsese decât o grămadă de aramă contorsionată. După încheierea războiului, acești muzicieni devotați nu au suportat faptul că în adunarea lor nu putea fi lăudat Dumnezeu salvator al Comunității Sărmașu. După ce în anul 1946, Szász István, dirijorul fanfarei, a ajuns acasă, au început să studieze tainele muzicii și nu peste mult timp fanfara a fost reorganizată. S-au cumpărat instrumente suficiente pentru tinerii dornici de a învăța. În scurt timp s-a răspândit vestea că la Sărmașu există o fanfară bună și un dirijor bun. Din acest moment, dirijorul Szász István a fost chemat în zeci de localități pentru a organiza fanfare. Această lucrare a continuat-o până la capătul vieții sale. După îmbătrânirea sa, au preluat alți tineri conducerea fanfarei, în special Porkoláb Mihály și Tökés Béla. În acești 40-45 de ani de activitate a lui Szász István, el a organizat aproximativ 93 de fanfare, unele chiar și în Conferința Moldovei.

Iată doar unele dintre ele: Sic, Vaida Cămăraș, Unguraș, Gheorghieni, Lemnia, Roman, Chesau, Câmpenia, Miercurea Nirajului, Cireșoaia, Ocnîța, Buza, Solovăstru, Sânger, Dărmănești etc.

Pentru a permite ca fanfara să cânte în locuri publice erau necesare unele mici compromisuri. Primul dintre ele a fost în anul 1948 când, la primul festival “Cântarea României”, a participat și fanfara comunității.

În ciuda acestui început de colaborare, prin anii '50 activitatea fanfarei a fost îngreunată, nedându-li-se dreptul să activeze decât din când în când în adunare. La înmormântări, fanfara avea voie să cânte numai la casă și la cimitir, fiind interzisă cântarea pe drumul de la casă și până la cimitir. Aceasta a durat până în 1976, când din nou consiliul popular Sărmașu a somat cele două fanfare – adventistă și reformată- să participe la Sighișoara la un alt festival “Cântarea României”. Aici au participat ca “Fanfara Căminului Cultural Sărmașu”, obținând premiul doi. Începând cu această dată, s-a obținut din nou aprobarea de a se cânta oriunde, fără a face propagandă religioasă.

Nu era generație de tineri băieți care să nu fie învățați să cânte, aceasta devenind astfel o tradiție a Comunității Sărmașu.

Înființarea unor noi formațiuni muzicale

Odată cu instaurarea dictaturii comuniste, evanghelizările publice și chiar cele de familie au fost interzise. Singurul loc unde se puteau face câteva activități a fost Casa de rugăciune. Fiindcă evanghelizarea în teritoriile albe era interzisă, activitatea de supraviețuire a condus la dezvoltarea vieții muzicale. Pentru ca tinerii să fie menținuți în biserică, s-a început o activitate intensă pentru ei, atât pe plan muzical, cât și pe cel spiritual.

Orchestra simfonică

În biserică au apărut încă din anii '30 instrumentele cu coarde. Printre primii care au cântat la aceste instrumente au fost Vitaris Sándor, Szentes Márton, Szentes Alfréd și Mészáros János. Acesta din urmă cânta la vioară după ureche. Nu i-a plăcut niciodată să cânte din partitură. Dânsul, încă din tinerețe, a învățat să fabrice viori și chiar viole. Cel mai mult îi plăcea să cânte pe viorile fabricate de el însuși. Fiind de meserie zidar, se ocupa cu fabricarea acestora în zilele reci de iarnă. Sub conducerea sa, s-a format o grupă de violoniști, acompaniați fiind de acordeon, clarinet, contrabas și violă. Această grupă era preferată de către frați la nunți. A funcționat zeci de ani de zile, până la moartea fratelui Mészáros. Acest început a deschis perspective noi tinerilor dornici de a învăța.

În 1957-1958, la propunerea Conferinței Cluj, a fost invitat un profesor pe numele de Kiss Gabor, care a organizat un curs de dirijat, la care au participat aproximativ 10 tineri. Din păcate, la scurt timp după plecarea acestui profesor, orchestra a încetat să mai funcționeze. După câțiva ani, sub îndrumarea fratelui Porkoláb Mihaly, a fost reînființată această orchestră. După 3-4 ani de funcționare a fost, din păcate, din nou abandonată.

În anul 1974, profesorul Moldovan Gábor, din Târgu Mureș, și-a oferit capacitățile sale de profesor și violonist în folosul instruirii tinerilor în tainele studierii viorii. În acest fel au fost puse din nou bazele unei noi orchestre simfonice. Încet, tinerii violoniști – mai cu bucurie, mai cu lacrimi – s-au dezvoltat, astfel putându-se organiza o nouă orchestră simfonică, care a funcționat până în 1977.

În 1981 s-au organizat din nou orchestra simfonică, de această dată puternică și durabilă. A fost invitat profesorul Cazan Vasile, dirijor și compozitor de excepție al bisericii noastre, care, văzând potențialul acestei orchestre, a venit săptămânal la repetiții timp de mai bine de 10 ani. Orchestra a crescut la un număr de 34 de tineri. Această orchestră a format și un cor cu numele "Advent Lyra", cor care, evoluând rapid, în 1991 a primit invitația de a cânta într-o suburbie a Parisului – La Frette sur Seine – unde a dat mai multe concerte, chiar și în comunități adventiste din Paris. La întoarcere, ei au fost primiți cu multă căldură de comunitatea din Viena.

Din păcate, datorită intereselor și greutăților financiare care au apărut după revoluția din 1989, zelul tinerilor a scăzut, în prezent orchestra nemaiactivând.

Orchestra de mandoline

Comunitatea Sărmașu dispunea de tineri foarte mulți și consacrați, dispuși pentru diversificarea activității lor. În 1959, Ilyés János a înființat o orchestră de mandoline. Tinerii au acceptat bucuroși această idee, apucându-se de treabă cu multă sârguință. Orchestra s-a bucurat de aproximativ 40 de tineri. Între timp, tinerii aceștia s-au căsătorit. Considerând că această muzică e pentru copii

mai mici, i nu au mai continuat să cânte și. Astfel orchestra de mandoline s-a destrămat.

S-a mai încercat reînființarea unei astfel de orchestre, dar aceasta a funcționat foarte puțin.⁴⁴

Activitatea juniorilor

La începutul anilor '60, marea parte a tineretului era formată din juniori. Fratele Portik Ferencz a început să adune acești tineri și să organizeze ore de tineret. S-au ocupat de această grupă: Ilyés János, Nagy Béla, Szép Dávid, Tőkés Béla, Viragos Imre, Biró Albert, Kiss Dániel (jr.), etc.

Concomitent cu organizarea activității spirituale a grupeii era de neconceput să nu se organizeze atât corul juniorilor cât și fanfara juniorilor. Corul a fost condus de un junior pe numele Virágos Istvan, un tânăr de 15 ani, iar fanfara de Tőkés Béla. Au cântat cu multă râvnă și mult succes spre slava lui Dumnezeu, ajungând la performanțe foarte frumoase.

Corul bărbătesc

Prin anul 1970-1971, pentru o mai bună diversificare a activității cu tineretul, s-a organizat primul cor bărbătesc, sub conducerea lui Porkoláb Mihály. Acest cor a fost susținut de-a lungul anilor de mulți dintre bărbați, tineri, vârstnici deopotrivă. Așa se explică faptul că până astăzi corul bărbătesc este cel mai solicitat, în special la ieșiri. Acesta a devenit a doua tradiție a Comunității Sărmașu.⁴⁵

EXTINDERILE ȘI REPARAȚIILE CASEI DE RUGĂCIUNE

Prima reparație a Casei de rugăciune

În anul 1926, după cei 16 ani în care comunitatea își ținea serviciile divine la familia Vitáris András, s-a construit Casa de rugăciune. După cel de-al doilea război mondial, comunitatea s-a mărit, fiind necesară deja extinderea clădirii construite în 1926. Iată de ce primul lucru care s-a considerat a fi necesar era ca pereții de pământ să fie înlocuiți cu cărămizi. Au decis că trebuie făcut ceva, dar nu se știa cum. Această întrebare i-a pus pe toți membrii pe gânduri, căci autorizația de construcție era destul de greu de obținut. Totuși, s-au adunat în mai multe rânduri, începând să pregătească cele necesare pentru repararea Casei de rugăciune. În anul 1958-1959 au cumpărat pe rând materialele lemnoase, țiglele, au pregătit cărămizile. În ciuda așteptării lor, autorizația nu venea. În 1963 răbdarea a ajuns la capăt. S-a adunat comitetul și a făcut o propunere de mărire a Comunității. Toată

⁴⁴ Interviu cu sen. Ilyés Janos 1993

⁴⁵ Interviu cu Porkoláb Mihaly 1993

comunitatea a fost de acord să schimbe pereții și să construiască după aceea și un balcon. Plin de încredere în ajutorul lui Dumnezeu, au început lucrarea dis-de-dimineață și au mascat o bună parte a comunității cu ramuri verzi de copac, și câțiva dintre ei au demolat acea parte. Până seara, ei au reconstruit-o și au tencuit-o. Ziua următoare au mascat o altă parte și până seara au repus-o la loc. Așa s-a continuat până ce pereții de pământ au fost schimbați în pereți de cărămidă. Când s-a terminat, s-au apucat de construit balconul pentru a câștiga aproximativ 100 de locuri. Cu mari sacrificii ei au reușit finalizarea construcției. Totuși nu au reușit să facă această lucrare fără ca autoritățile să nu afle, a aflat și secretarul de partid. Acesta a transmis imediat problema la județ, împuternicitul responsabil venind urgent la fața locului pentru cercetări. În acea perioadă a fost pastor fr. Szasz Adalbert. Au fost adunați membrii comitetului, prima dată fiind audiat prezbiterul Zsigmond Dávid. Prima întrebare a fost pusă : “Cine a organizat și a condus construcția?” Fratele a răspuns: ”Toți. Toată comunitatea, noi am hotărât și noi am construit!” A urmat o altă întrebare: ”Cine v-a dat banii?” Răspuns: ”Noi toți!” Toată comunitatea. Fratele a continuat: ”Dacă putem oferi ceva bisericii, putem fi noi oare opriți? Oamenii au venit și au dat cu multă dăruire.” După multele discuții în care împuternicitul a devenit foarte mânios, totul s-a rezolvat în bune condiții și casa de rugăciune, acum mărită, aștepta noi și noi membri.

Mai târziu s-au mai făcut lucrări și în timpul pastorului Soó Károly.

Cumpărarea noii locuințe parohiale

În anul 1975-1976, vecinul din partea de sud-vest a Casei de rugăciune și-a pus în vânzare casa recent construită. După mai multe consultări cu cei de la Conferință, aceasta a fost cumpărată. Pastorul de atunci al comunității, Ósz Árpád, s-a mutat în noua locuință.

Extinderea Casei de rugăciune în anii 1980-1983

Mulțumiri fie-i aduse lui Dumnezeu pentru că comunitatea s-a dezvoltat puternic și în perioada dictaturii comuniste. Aceasta a impus o altă extindere a Casei de rugăciune. În spate se afla o mică anexă pentru cei care se pregăteau la amvon și o cameră pentru Școala de Sabat – copiii. Borbáth Zoltán, pastorul de atunci al comunității, a propus mărirea Casei de Rugăciune prin aceste anexe. Propunerea dânsului mai consta în a construi câteva săli anexe pentru copii, pe terenul unde se afla locuința pastorului.

Făcându-se câteva demersuri s-a obținut această autorizație de reparație și extindere cu un garaj și o cameră deasupra acesteia la casa parohială.

Această lucrare nu a fost doar o simplă reparație deoarece clădirea s-a extins într-o măsură destul de mare, dar totuși nu au apărut probleme deosebite. În schimb, la extinderea casei parohiale, construcția a fost oprită. S-a aflat din surse interne că acea construcție nu este pentru pastor și că se fac anexe pentru Școala de Sabat a copiilor. După ce s-a construit și s-a turnat placa pentru primul nivel,

autoritățile au fost înștiințate despre ceea ce se dorea să se facă. Ei au obligat sistarea lucrărilor, iar apoi frații au fost solicitați să demoleze tot ce au construit, ceea ce a fost refuzat categoric de către comunitate. După o serie de somații, într-o zi în strada Comunității a apărut o mașină care transporta un buldozer. Au intrat în curte și au dărâmat clădirea parțial construită. După revoluția din 1989, după multe discuții, s-a hotărât construirea unei noi clădiri conformă cu cerințele zilelor noastre. După întocmirea planului și primirea autorizației în anul 1995 s-a început construcția noii Case de rugăciune a Comunității Sărmașu.

NOUA CONSTRUCȚIE A CASEI DE RUGĂCIUNE 1995-2006

Casa de rugăciune din Sărmaș părea neîncăpătoare de ani de zile, mai ales cu ocazia unor evenimente. Apariția noului regim și a noilor posibilități a dus la ideea unei noi construcții, dar atenția și forța financiară a comunității era în totdeauna focalizată spre lucrarea misionară. De aceea, în primul rând au construit case de rugăciune acelor care nu aveau de loc, la Balda, Sâmpetru, Silvașu de Câmpie și Sărmășel Gară, dar la biserica lor proprie încă nu ajunseseră. Din nefericire, prețurile se ridicau. Din păcate erau multe dezbateri și asupra deciziei cu privire la locul în care să fie construcția. În final s-a decis să se construiască în grădina vechii biserici și a casei parohiale, cea din urmă fiind demolată.

În 1995 s-a votat construirea unei noi biserici. Deși a mai fost propusă ideea, de data aceasta fiind o generație mai tânără, s-a susținut favorabil ideea unei noi construcții.⁴⁶

După cumpărarea cărămizilor poroase, câțiva ani de zile proiectul și localizarea au stagnat. Apoi în anul 1996 s-au început lucrările, dar mai erau probleme cu dreptul de proprietate asupra terenului, moștenite de pe vremea colectivizării.

Prin colaborare cu Conferința Transilvania de Sud au sosit în patru rânduri grupuri de tineri și studenți din Statele Unite ale Americii, ocazii care au dat un impuls puternic lucrărilor de construcții. În paralel cu aceste vizite se țineau seară de seară și prelegeri, ocazii în care și comunitatea s-a întărit mult spiritual. Acești vizitatori au ajutat lucrările de construcții atât cu forța de muncă cât și financiar, iar comunitatea locală a asigurat hrana și cazarea lor.

Dacă ar trebui să amintim numele cuiva, probabil că ar fi necesar să amintim numele fiecărui membru de la tineri și până la cei mai în vârstă, pentru că la un oarecare nivel fiecare a contribuit la realizarea lucrărilor. Lucrarea este ca un rezultat comun pentru lauda Numelui lui Dumnezeu, pentru care Lui îi datorăm cu mulțumire că s-a putut realiza lucrarea.

Clădirea are forma unei cărți deschise, fiind compusă dintr-o sală mare – unde sunt 500 locuri, și de un balcon unde sunt 200 de locuri. Lateral, se deschide un hol cu garderobe și o sală de ședințe, sub care se află un subsol – cu bucătărie, hol și camere pentru grupele Școlii de Sabat al copiilor, Deasupra acestora, la

⁴⁶ Interviu cu Nagy Béla în 22.05.2006.

nivelul balconului, este un hol, și camere pentru tineret, sală de ședințe și sală de muzică. Toate nivelele au și grupuri sanitare.

Intrarea în noua clădire s-a realizat cu ocazia unui concert susținut de un cor din America, la 3 iunie 2004, prima ocazie cu care a fost ținută întâlnirea bisericii în noua sală, și de la acea dată nu s-au mai întors în vechea construcție.⁴⁷ Este adevărat că și de data aceasta au fost glasuri opozante, dar nu în procent atât de cutremurător ca și la ocazia primei biserici din 1926.

Inaugurarea Bisericii este planificată pentru toamna anului 2006. Momentan, în 2006 în comunitatea din Sărmașu, se află x credincioși botezați în registrul bisericii, și x aparținători. Astăzi cu aceeași râvnă ca și bunicii lor de pe vremuri, sărmașenii vestesc la fel întreita solie îngerească a venirii Domnului Nostru Isus Hristos, Sabat de Sabat fiind plecați în împrejurimile Sărmașului pentru a vesti Evanghelia.

GÂNDURI DE ÎNCHEIERE:

“Dacă nu zidește Domnul o casă, degeaba lucrează cei ce o zidesc. Dacă nu păzește Domnul o cetate, degeaba veghează cel ce o păzește”⁴⁸ – spune psalmistul. Dar, după cum se vede, Domnul este prezent, și El a făurit mari lucrări la Sărmașu. Pentru tot ce s-a întâmplat și s-a realizat, doar Lui Îi putem mulțumi. E minunat cum conduce Dumnezeu pe poporul Său, și uneori îi încearcă chiar prin greutăți, iar alte dăți îi unește pentru o țință comună, dar prin prezența Sa în toate vremurile a dat prosperitate poporului.

A fost un plan dumnezeiesc! Sărmașu-Mare a fost o localitate reînființată în mijlocul câmpiei Transilvaniei, unde localnicii încă nu aveau tradiții locale, prejudecăți, și viața comunitară era în formare. În cercul națiuni nou instalate, solia adventă a avut un efect de unire, pentru care Duhul lui Dumnezeu i-a pregătit, întimp ce studiau din Biblie în serile de iarnă, când se interesau cu atenție de venirea Domnului Isus Hristos.

Local, Adventismul a devenit o religie cu prezență ponderent între cei de naționalitate maghiară, atrăgând din ce în ce mai mult pe cei care doreau să trăiască o viață religioasă și culturală mai intensă. Astfel au fost atrași în sânul comunității cei care sunt activi spiritual. Aceasta a dus la formarea unei comunități care era permanent motivată pentru lucrare, mărturisire, trăia și vestea ceea ce credea. Această caracteristică și-a păstrat-o până în zilele noastre Biserica de la Sărmașu – Mare, fiind o caracteristică aparte și în cercul Bisericilor Adventiste de Ziua a 7-a. Fiecare Sabat e o ocazie de mărturisire, nu doar o ocazie de odihnă pasivă. În mod

⁴⁷ Blénessy Éva din documentar video 2006. mai

⁴⁸ Psalm 127:1

regulat, se deplasează în localitățile din împrejurimi și vestesc Evanghelia cea veșnică a revenirii lui Hristos.

Din punct de vedere cultural, e o comunitate rurală cu un nivel cultural foarte ridicat, care se deplasează la distanțe de 60 km pentru a învăța în domeniul muzicii precum și la alte școli, pentru că în cadrul bisericii viața muzicală are un loc foarte important. Aproape că toate stilurile și formațiunile muzicale și-au găsit loc aici, fanfare, orchestre, coruri, toate tipurile de instrumente fiind învățate din copilărie. Aceasta le dă ocazia tineretului de a avea activitate și de a-și găsi locul în sânul bisericii. Pentru a prezenta un nivel cultural mai de calitate musafirilor cu cultură înaltă, conducerea localității îi aduce și în mijlocul bisericii Adventiste. Personalitățile intelectuale ale localității deseori sunt invitate și ne onorează prin prezența lor la ocazii festive, serbări și ocazii culturale.

La fel, o caracteristică specifică este rezistența la orice înnoiri, care cu timpul sunt tolerate de unii, dar de alții sunt acceptate mai greu. Această caracteristică este numită conservatorism.

Locuitorii sunt deschiși și asimilatori pentru diferențele culturale. Predicarea este cu traducere în limba română și în limba maghiară, fenomen care nu s-a desființat nici după schimbarea de regim, asemenea altor localități unde s-au separat comunitățile, pentru a ușura derularea serviciilor divine. Grupul vorbitorilor de lb. română nu a depășit numărul de 20-25 membrii.

În viitor ar putea fi o tematică foarte vastă descrierea amănunțită a vremurilor comuniste. Dar pentru că ar fi foarte multe de spus, în cartea de față aproape că nu am atins această tematică. La fel și descrierea noii case de rugăciune, subiect pe care l-am atins doar foarte pe scurt pentru a nu lăuda sau discrimina pe nimeni.

BIBLIOGRAFIE, DOCUMENTE ȘI RESURSE

Identică cu cea de limbă maghiară - cele 34 de documentații scrise și lista celor 76 de persoane cu care s-au realizat interviuri în peste 100 de ocazii, cu unele persoane în repetate rânduri.